

Iskaja vsak
četrtak. —
Cena mu je
K 10.— na
leto. — (Za
Nemčije K
12.— za
Ameriko in druga tuja država K 14.—)
— Posamezne številke se prodajajo po
30 vinarjev.

DOMOLJUB

Spiti in do-
pisi se poš-
ljejo: Ured-
ništvo „Do-
moljuba“,
Ljubljana, -
Kopitarjeva
ulica. — Naročnina, reklamacije in le-
sarni pri Upravištvu „Domoljuba“,
Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

SLOVENSKEMU LJUDSTVU
: V POUK IN ZABAVO :

Kmetje, organizirajte se!

Danes posameznik ne velja nič, le organizacija nekaj doseže. Svoj čas so bili delavci sužnji kapitalističnih velepodjetnikov, danes je njihovo stališče proti nekdanjemu kakor dan proti noči, dasi še vedno v marsičem pomanjkljivo. In kako so mogli prodreti s svojimi zahtevami. Organizirali so se in bili vsi kot eden. Če je tovarnar hotel še naprej delati in prodajati svoje izdelke, se je moral z delavcem pobotati. Z enim ali z drugim se ni pogajal, temveč ga je na cesto vrigel, z vsemi se je pa moral dogovoriti.

Kmet pa je v primeri z delavcem temkom zadnjih let le malo zboljšal svoje družabno in gospodarsko stališče. Le primerja naj človek danes kmetске izdelke, kakšno ceno imajo napram ceni, ki jo mora dati kmet za razno tovarniško blago, ki ga potrebuje, ali napram cenam, ki jo mora plačati najetim delavcem in obrtnikom. Drugi naj sodijo, če so te cene previsoke, res pa je, da so cene kmetških izdelkov napram tem pod vsako primero nizke. Delavci — organizirani na eni strani v krščanskosocialnem taboru, na drugi strani v socialnodemokratskem, dosežejo postave, kakršne sami hočejo. To pa zato, ker vsi enotno zahtevajo, medtem ko kmetovalci niso enotno organizirani in zato njihove zahteve niso tako enotne in splošne, temveč eden to želi, drugi ono zahteva, tretji čez to zabavlja, kake enotne, skupne misli ene velike kmetške organizacije pa ni, da bi povedala: to je prva stvar, ki jo vsi kmetje zdaj hočemo.

Zato naša ljudska stranka pozivlja sekat vse svoje pristaše, naj se organizirajo v kmetških zvezah po vseh sodnih ali političnih okrajih, kakor pač razmere zahtevajo. Vse te zveze pa se bodo strnili v jugoslovansko kmetško zvezo, ki bo lahko na merodajnih mestih povedala: To je naša volja.

Poleg tega bo pri naši ljudski stranki v najkrajšem času začelo poslovati kmetško tajništvo, ki bo dajalo v vseh politično-kmetških zadevah navodila in pouk. „Domoljub“ pa je že dosedaj v prvi vrsti politično-kmetški list in bo tako nekako glasilo vseh kmetških zvez in Jugoslovanske kmetške zveze.

Zabavljati čez vse višje odredbe ne pomaga nič, pomaga samo močna organi-

zacija. Zato naj ne bo kmeta, večjega in manjšega, ki ne bi bil član Kmetške zveze.

Prosta trgovina.

Glasom brzojavnega poročila kr. ministrstva za prehrano in obnovo zemlje z dne 28. februarja 1919, številka 2453, je ministrski svet kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev na svoji seji dne 25. februarja sklenil, da se na vsem ozemlju kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev dopusti prosta notranja trgovina z naslednjimi rečmi: vse vrste žita in moke, vse vrste živine v živem in zaklanem stanju, govedo, konje in drugo živino, vse vrste mesa, svežega, nasoljenega, posušenega itd., vse vrste masti in slanine, vse vrste zelenjadi in semenja, dalje krompir, fižol, zelje itd., vse vrste sadja in sadnih izdelkov, vino, žganje, rum, likerji, vse vrste olja, les, vse vrste gradiva in lesnih izdelkov, pohištvo in kmetijsko orodje. V posameznih pokrajinah obstoječi predpisi glede utesnitve prometa in maksimalnih cen za vse druge reči, ki niso zgoraj navedene, ostanéjo v vsaki pokrajini v moči.

Odslej naprej je trgovina z vsemi v prvem odstavku navedenimi rečmi na vsem ozemlju kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev prosta. Razveljavljene so naredbе, ki so utemeljevale promet s temi rečmi.

Še naprej pa ostanéjo v moči vsi predpisi, ki uravnavajo porabljanje živil in ki določajo prevzemne, nakupne, prodajne, oziroma najvišje cene za živila in živino.

Da se omogoči uravnava porabljanja in da se zagotovi enakomerna preskrba vsega ozemlja deželne vlade za Slovenijo, odreja prehranjevalni urad na podstavi sklepa deželne vlade za Slovenijo z dne 7. marca 1919 do preklica nastopno:

1. Žitni zavod in Vnovčevalnica za živino in mast ostaneta še naprej ter bosta vsak v svojem področju v prosti trgovini nakupovala živila in jih razdeljevala po navodilih prehranjevalnega urada.

2. Vsak, ki ima na ozemlju deželne vlade za Slovenijo zaloge žita, moke, krompirja, fižola, masti ali olja, mora, predno proda iz svoje zaloge množine, ki presegajo v vsakem primeru teže 100 kg, naznaniti prehranjevalnemu uradu, kam in komu namerava prodati svoje blago.

Prehranjevalni urad ima pravico zahtevati, da se blago njemu proda, oziroma

da se proda določeni aprovizadni organizaciji.

3. Kdor uvaža žito, moko, krompir, fižol, mast ali olje iz ozemlja kake druge pokrajine kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev na ozemlje deželne vlade za Slovenijo v množinah, ki presegajo v vsakem slučaju 100 kg, mora takoj, ko pride blago na to ozemlje, naznaniti prehranjevalnemu uradu količino in kakovost blaga, dalje, kako namerava blago porabiti. Prehranjevalni urad ima pravico zahtevati, da se blago njemu proda, oziroma, da se proda aprovizadni organizaciji, ki jo določi.

4. Mesarji, ki ne dobe klavne živine od Vnovčevalnice za živino in mast, temveč si jo sami nakupijo, morajo vsako nedeljo na dopisnici sporočiti Vnovčevalnici, koliko klavne živine so nakupili v pretečenem tednu in kako so nakupljeno živino porabili. Prehranjevalni urad ima slejkoprej pravico določiti, koliko klavne živine se sme v vsaki občini klati in kateri okoliš mora mesar zalagati z mesom. Mesarji, ki dobivajo klavno živino od Vnovčevalnice za živino in mast in za katero plačuje država pri nakupni ceni po višek 1 K 50 vin. za 1 kg žive teže, so dolžni, meso prodajati za tiste cene, ki so bile doslej za to določene.

Politična okrajna oblastva morajo s primernimi odredbami poskrbeti, da se te cene ne bodo presegale.

5. Zoper lastnike zalog, trgovce, mesarje in druge, ki se ne bi ravnali po predpisih točk 2 do 4 te naredbе, se bo postopalo po določilih cesarskega ukaza z dne 24. marca 1917, drž. zak. številka 131.

Živinski sejmi.

d Na naslov narodne vlade! Dan na dan se čujejo pritožbe v enem in drugem oziru, pa tudi po pravici. Velika nezadovoljnost obstoja tudi v tem, ker ne dovolji vlada več običajnih živinskih sejmov. Eden toži: jaz bi rad kupil par enoletnih teličkov, drugi zopt kravo mlekarico, tretji mlade delavne voli. Tako je že marsikateri tožil: tavam že 14 dni, en mesec okrog, pa ne morem dobiti potrebne živine, ker ne vem, kdo jo ima na prodaj. Ako računamo na stroške in izgubo časa, koliko se pri tem po nepotrebnem izgubi časa in denarja. Porečete: imamo vnovčevalnico za živino. Res, imamo jo, ali pri sedanjih železniških razmerah ni na to niti misliti. Zato je v interesu občinstva nujna ozelet, da se

na najkrajšem času otvorijo zopet sejmi tu-
li za govejo živino, če ne v tistem obsegu
kakor pred vojno, pa vsaj vsak mesec en-
krat v vsakem politične okraju. — Kmeto-
valec.

Tedenske novice.

Jugoslavija.

j Finančna poverjeništa so ustanov-
ljena po celi Jugoslaviji, in sicer pet. Eno
izmed teh je tudi v Ljubljani za Slovenijo
in Istro.

j Zračna pošta za pisma se je vpeljala
med Belgradom in Ljubljano.

j »Jugoslovanski klub,« kakor se ime-
auje klub naših poslancev v narodnem
predstavnstvu v Belgradu, je izvolil za
načelnika dr. Korošca, za podpredsednika
dr. Janka Šimraka, za tajnika Strcina in
Baniča.

j Naši poslanci so vložili v narodnem
predstavnstvu predlog, da se slovenski
mandati pomnože in da bodo tako Slo-
venci številnejše zastopani v Belgradu.
Predlog je bil odklonjen z glasovi JDS,
h kateri se prištevajo tudi slovenski li-
beralci.

j Jasna beseda. »Slov. Narod« je na-
ševal tiste poslance, ki bi v slučaju kul-
turnega boja (torej kadar bi šlo za brez-
versko šolo in razporoko) na strani svo-
bodomiselcev. Med temi našteva tudi slo-
venske liberalne poslance. To je jako dra-
goceno priznanje; le naj gospodje tudi zu-
naj na shodih to povedo. Zakaj se pa tam
skrivajo?

j Srbski denar za celo državo SHS.
Finančno ministrstvo je odredilo, da je od
sedaj dovoljeno izvažati srbski denar in
denarne nakaznice srbske narodne banke
iz ozemlja kraljevine Srbije v vse kralje-
stvo SHS. Prepoved izvoza srbskega de-
narja preko mej kraljestva SHS ostane
tudi nadalje v veljavi.

j Naše meje določene razen italijan-
skih. V Parizu so menda meje naše države
že določili razen onih napram Italiji.
Menda je izpadlo ugodno za nas. Baje na
severu dobimo, kar zahtevamo. Ali zato,
da nam bodo na zahodu toliko več odščip-
nili. Pariškim močotcem ni dosti zaupati.

j Trmast kralj. Crnogorski kralj Nikita
se noče odreči prestolu, dasi ve, da ga
Crnogorci ne marajo. Vse to je italijansko
maslo.

j Kaj mislijo koroški Nemci? Na Ko-
roško je došlo mnogo vojakov s Tirolske-
ga, in menda so tudi Italijani postavili pri
Trbižu polno opremljeno divizijo. Pravijo,
da mislijo koroški Nemci s pomočjo Ti-
rolcev in Italijanov izgnati jugoslovanske
čete s Koroškega.

j Veliko vrišča je vzbudila laška komi-
sija, ki je prišla nekoč v Ljubljano in jo
je potem odkurila, ko je videla, da pri nas
ničesar opraviti nima. Italijani so po ce-
lem svetu razkričali, kako nasilni so Slo-
venci in sedaj bodo imperialisti v Parizu,
ki pravijo da delajo svetovni mir (pa le
netijo nov požar) celo sestavili komisijo,
ki bo preiskovala ljubljanske dogodke.

j Italijani postavljajo topove. Italijani
so postavili v podbrški predor topove veli-
kega kalibra in ga močno zastražili. Tudi
na hribovju nad Podbrdom proti Boh. Bi-
strici so ukopali več topov in postavili
strojne puške.

j Prekmurska deputacija Slovencev
se je oglasila 4. t. m. pri deželni vladi v
Ljubljani ter izrazila odločno željo, da ho-
če spadati v kraljestvo Srbov, Hrvatov in
Slovencev. Prosijo, da jugoslovanske čete
čimpreje zasedejo prekmursko ozemlje.

Demračke novice.

d »Ljudski glas« se bo imenoval čas-
opis, ki ga namerava socialnodemokra-
tična stranka izdajati za kmete. Kako pri-
dejo socialni demokratje, ki zagovarjajo
ločitev zakona in brezversko šolo, ki se
borijo za razlastitev kmetijske zemlje, ki
naj bo potem skupna last, do tega, da mi-
slijo dobiti pristašev pri našem kmetsem
ljudstvu, ki ima toliko ljubezen do svoje
rodne grude, nam ne gre čisto v glavo.

d Vojaške in ameriške podpore.
Na oblasti je bilo vložnih na tisoče pro-
šanj za podpore, a večji del teh je neopra-
vičen in samo zavlačujejo rešitev upravi-
čenih prošnja. »Dol. Novice« prinašajo v
pouk to-le: Podpora za preživljanje ne gre
prosilcu: a) ki ima toliko dohodkov, da
preživljanje ni v nevarnosti; b) ki ga je
vpoklicani le podpiral, ne pa preživljal in
sicer, ki ga ni preživljal z možnim zasluž-
kom, s kako plačo, ali z dohodki kakega,
sedaj mirujočega obrta. Le v zelo redkih
slučajih se sme torej nakazati podpora
staršem po vpoklicanih sinovih, ker sino-
vi po navadi ne preživljajo svojih staršev,
marveč jih k večjemu le malo podpirajo.
Svoječasno delo vpoklicanega na doma-
čem zemljišču se tudi ne sme smatrati kot
preživljanje svojcev. Naklonitve (po pad-
lih, valed vojne umrlih ali pogrešanih) se
ne smejo pripoznati: a) če ne bi bilo pre-
življanje svojcev brez naklonitve res ogro-
ženo; b) če dotičnik ni svojcev vzdrževal
ali trajno podpiral. Invalid sam ne dobi
naklonitve, tako tudi ne njegovi svojci:
a) če ni njegova delazmožnost vsaj za 20
odstotkov zmanjšana, kar se mora doka-
zati z dokumenti ali z zdravniškim sprič-
evalom; b) če ni preživljanje invalida
(odnosno svojcev) brez naklonitve ogro-
ženo. Ameriške podpore se ne smejo
nakazati, če v Ameriki bivajoči vzdržava-
telj ni oče ali mož prosilca ali prosilke ter
če brez podpore ne bi bila podpirancu res-
no ogrožena prehrana. Dalje se prosilci
opozarjajo, da so podpore določene na dan
po 1 K in 1 K 60 v., oziroma naklonitve v
zneskih kakor so določeni v zakonu z dne
28. marca 1918, drž. zak. št. 119, le najvišji
postavki, ki se pa morajo skrčiti na toliko,
kolikor zadostuje opravičencem, da njih
preživljanje ni ogroženo.

d Vojaki in častniki iz po Italijanih
zasedenega ozemlja naj prijavijo takoj
podpisnemu uradu svoje sedanje naslo-
ve. V prijavi naj natančno navedejo dan,
ko so vstopili v jugoslovansko armado in
v slučaju, da so begunci, naj navedejo
vzrok, radi katerega so morali zapustiti
svoje stalno bivališče. Pisarna za zasede-
no ozemlje Ljubljana, Dunajska cesta 31.

d Begunske sirote s Primorskega.
Poverjeništvu za socialno akribstvo nazna-
nja vsem onim, ki so se zadnja dva me-
seca priglasili, da sprejmejo begunske si-
rote, sledeče: Vrnitev begunskih sirot in
Brucka v domovino se je nekoliko zavlek-
la, zato ni moglo poverjeništvu ustreči
prošnjam priglasenih družin v tistem ro-
ku, kakor je prvotno nameravalo. Sedaj
so sirote že v domovini in sicer v tabori-
šču Strnišče pri Ptujju. Kakor hitro bodo
sirote zdravniško preiskane, dobe pri gla-
lenci otroke in sicer v prvi vrsti oni, ki so
izjavili, da vzamejo sirote za svoje. Vsaki
posamezni družini bo sporočilo poverjeni-
štvo, kdaj in kje dobi otroka.

d Begunci, ki so morali vled pritiska
laških oblasti zapustiti po okupaciji svoje
kraje, naj prijavijo takoj podpisnemu
uradu svoje sedanje naslove, dan, ko so
morali oditi in vzrok bega. Pisarna za za-
sedeno ozemlje Ljubljana, Dunajska cesta
št. 31.

d Zavarovanje delavcev zoper ne-
zgode. Nekateri nezgodnemu zavarovanju
zavezani podjetniki pošiljajo v »Uradnem
listu« z dne 20. februarja 1919 zahtevane
listine naravnost zavarovalnici zoper ne-
zgode v Ljubljano, dočim je v dotični od-
redbi (št. 364) izrecno predpisano, da je
potrebne listine (uvrstitvene odloke, pri-
jave obratov, izjave o plačani premiji) po-
šiljati političnim oblastim I. stopnje. Te
oblasti skrbje za to, da vsi delodajalci iz-
vrše svoje dolžnosti — in zato je neob-
hodno potrebno, da te oblasti prve dobe
te listine v roke.

d Pametna odredba. Deželna vlada je
soglasno odredila, da se morajo vse zlo-
glasne hiše po slovenskem ozemlju za-
preti. Tako je prav! Ženska ne sme biti
sužnja moških strasti.

d Zdravstveni urad za Slovenijo v
Ljubljani je ustanovila belgrajska vlada.
Za vodjo tega urada je imenovan zdravnik
dr. Oražen.

d Tlakarino bodo pobirali v Ljubljani.
Sklep velja od 1. aprila dalje za pet let,
in sicer od gnane živali po 10 vin., od
vprežene po 20 vin., od avtomobilov po
1 krono, od metornih koles pa po 20 vin.
Tlakarino bodo pobirali ob vstopu v me-
sto in ob izstopu iz mesta.

d Shod proti italijanski zasedbi. V ne-
deljo, dne 16. t. m. popoldne ob pol treh
bo v Mokronogu na Dolenjskem velik
protestni shod proti zasedbi našega ozem-
lja od strani Lahov. Dolenjci, pridimo na
ta važen shod v obilnem številu in po-
kazimo javno, da baje tudi v naših srcih
čista ljubezen do naših podjarmljenih bra-
tov in lepe zemlje in da smo pripravljeni
vse storiti za njihovo rešitev izpod Itali-
janskega jarma.

d »Gospodarski svet« se bo vršil na
sv. Jožela dan v Bohinjski Bistrici za ves
Bohinj.

Sv. Gregor. V nedeljo se je vršil shod
S. L. S. Poročal je ob obilni udeležbi po-
slanec g. Škulj. Storili so se važni sklepi
z ozirom na domače gospodarstvo.

d Podporno društvo organistov in pe-
vovodij s sedežem v Ljubljani bo imelo
redni občni zbor v sredo 26. marca ob pol
treh popoldne v Alojzjevišču (orgtarska
šola). Na sporedu so: 1. Poročilo odbora. 2

razgovor o gmotnem položaju organistov in zadevni akciji, 3. volitev odbora, 4. služajnosti. Ker se občni zbor radi vojske že šest let ni vrtil, pokažimo, organisti, letos s čim največjo udeležbo, da imamo zmisel za naše društvo in naše stanovske potrebe. — Predsednik.

d Poverjenik za notranje zadeve gospod Gustav Golia sprejema samo v torek, četrtek in sobota od 11. do 1. ure.

d Okle vsem onim, ki bi se radi vrtili v Nemčijo, Nemško poslanstvo na Dunaju je sporočilo, da more le oni prekoračiti državno mejo Nemčije, ki ima naslednje listine: 1. potni list, ki ne sme biti starejši kot eno leto; 2. dovoljenje policijske oblasti iz onega kraja v Nemčiji, kjer je dotičnik pred vojno delal, da se sme priseliti v Nemčijo; 3. izkaz, da dobi v rečni službo rudarja v dotičnem kraju v Nemčiji. Brez teh izkazov obmejne oblasti v Nemčiji nikogar ne puste čez mejo in to radi težko v prehrani in prometu.

d Cene električne železnice v Ljubljani so se zopet pevišale na 20, 26 in 30 vin.

d Drage ženitovanjske zglasnice. Zoltovarska zglasnica, ki je doslej veljala v Ljubljani 10 K, je sedaj povišana na 100 kron. Tako bo nevesta dvakrat »draga«.

d Pehvale in posnemanja vredno. Dravljanski fantje so na svatbi svojega tovariša Roka K. nabrali 236 K in ta znesek darovali za osirotele dečke v sirotišnici sv. Jožefa v St. Vidu. Čast takim fantom!

d Umrli je 19. februarja t. l. v Rami pri Benjaloki (Bosna) Anton Kern v starosti 69 let, rojen v Komendi pri Kamniku. Bil je dolgo let naročnik »Domoljub«.

d Konja sta se splašila 8. t. m. pred prihajajočim vlakom posestniku Alojziju Brolihu na Poljanah pri St. Vidu nad Ljubljano. Konja sta dirjala naravnost domov in zavila na dvorišče. Brolih pa je padel z voza in priletel z glavo v vogal hiše s tako silo, da je obležal nezavesten in zadobil težke poškodbe na glavi. Ponesrečenec je umrl v nedeljo 9. t. m. zjutraj.

d Pozor pred ukradenim denarjem! Dne 26. februarja t. l. je bilo ukradenih posestniki Alojziju Tomažin na Selih, obč. Raka, denarja 2710 K. Bankovci so bili zigosani z občinskim pečatom občine Raka ter imajo št. 390. En bankovec za 1000 K, 16 po 100 K, 2 po 50 K, 1 za 10 K. Prosi se, kdor bi kje menjal tak denar, naj se naznani orožnikom, oziroma zgoraj podpisani posestniki. Zato dobi dotični 500 K nagrade.

d Slaboumna 24 let stara Neža Dular iz Brezovice je 1. marca t. l. zapustila domače. Na glavi ima zelenkast robec, čez rame siv križast plet, lesene čevlje, lase porezane. Kdor ve za njo, naj blagovoli sporočiti Janezu Dularju, posestniku na Brezovici, p. Šmarjeta na Dolenjskem.

d Slaboumna ženska, stara 34 let, se pogreša od 1. januarja t. l. Postava je velike, črni las, oblečena v rjavo obleko, odeta s črnim pletom, obuta v moško skornje. Kdor kaj ve o njej, se prosi, da sporoči na uredništvo »Domoljub«.

d Pogreša se Franc Jontez iz St. Janže na Dolenjskem. Leta 1916. so prejeli njegovi sorodniki vest, da je bil ujet in odpeljan v Kokand, ozemlje Forghana, Ru-

sko. Odslej ni o njem nobenega sledu več. Kdor bi kaj vedel o imenovanem, se vljudo naproša, naj proti povrnitvi stroškov naznani to na naslov: Jožef Jontez, Hinje, pošta St. Janž, Dolenjsko.

Izgubil se je 13letni deček Jakob Ražen z Dovjega. Kdor bi kaj o njem vedel, naj sporoči očetu Jakobu Ražen, Dovje št. 84, Gorenjsko.

Drugod po svetu.

p Nemški poskusi. Na Češkem so povzročili Nemci krvave demonstracije proti Čehom. Nekaj ljudi je mrtvih. S tem hočejo Nemci v tem trenutku, ko se določajo češke meje, vplivati na mirovno konferenco, da bi češko-nemško ozemlje izvzela iz čehoslovaške države. Posrečilo se jim ne bo.

p Neizprosn general. Francoski poveljnik Foch zahteva, da mora Nemčija izročiti vse svoje trgovinsko brodovje ententi.

p Zmede v Nemčiji. V Nemčiji se razmere še vedno niso uredile in se toliko časa ne bodo, dokler ne bo v državi dovolj kruha. Spartakovci zopet dvigajo glavo, podpirajo jih z denarjem ruski boljševiki, ki bi radi zrevolucionirali ves svet, da bi tako sebe rešili. Istotako mislijo boljševiški Nemci. V Berlinu in v drugih nemških mestih so se zopet vneli krvavi boji, v katerih je pa zaenkrat vladna stranka zmagala. Vendar ni več verjetno, da bi se sedanja vlada stalno vzdržala, če je ne bo podpirala ententa z dobavo živeža.

p Turčija mora iz Evrope. V Parizu so sklenili, da bo turška država obstojala še v Aziji. Carigrad bo mednarodni, istotako Dardanale.

p Poljaki in Ukrajinci se zopet blijejo. Lvov že oblegajo štiri mesece in imajo tudi en del že v rokah.

p Najmlajši ameriški vojak, ki je padel na zahodni fronti, je bil 15letni Slovenec Dolar.

p Brez vere. Na Francoskem se kažejo sadovi brezverske vzgoje vedno bolj. Čim več je brezvere v kakem okraju, tem več je ločitev zakonov in kar je značilno: v takih okrajih je največ zločinov in največ blaznosti. Človeška duša je pač po naravi krščanska, če pa ni, zataji svojo naravo in to pelje navadno do zločina ali bolezni.

Iz naših društev.

* Cerklje pri Kranju. Na pusto nedeljo je priredilo tukajšnje slov. katol. izobraževalno društvo dve predstavi: »Sinovo meščevanje« in burko »Prepirljiva soseda«. Med dejanji je pel pevski zbor narodne pesmi. Prireditelj je prav dobro uspel. — Društvo je začelo z delom, toda čudno je, da imajo fantje tako malo veselja za »pevski odsek«. Fantje in moške, na dan! Pustite tiste kričaje pri miru! Oglasite se k društvu! Pokažite, da se upate nastopiti tudi brez hujšakačev!

* Vabilo k občenemu zboru Zveze Orlov, ki se bo vrtil v nedeljo, dne 16. marca 1919 s sledečim dnevnim redom: 1. Ob 8. uri sveta maša v slovjčeviški kapeli. 2. Ob 9. uri dopoldne občni zbor v veliki dvorani Ljudskega doma: a) Poročila: predsednika, načelnika, tajnika, blagajnika. b) Poročila odsekov predsedstva Z. O.: organizatorskega, uredniškega, naraščalskega, gospodarskega, glasbenega, za preureditev kroja. c) Predlogi in resolucije. d) Volitve. e) Raznoterosti. —

Opombe: Za udeležnike bo preskrbljena skupno kosilo za ceno 6 K, zato naj se udeležitev zanesljivo in takoj naznani. Udeležniki naj pridejo v navadnih, ne orlovskih, oblekah.

* Bled. Izobraževalno društvo je priredilo v nedeljo, dne 2. marca in na pustni torek veseligris: »Prisiljeni stan je zaničevanje« in »Krmčar pri zvitem rogu«. Novost je bil na našem odru kuplet »Dimnikar« od R. Silvestra. — Ker prvi večer več gostov ni dobilo vstopnic in so se raditeja pritoževali, opozarja društvo, da z največjim veseljem postreže vsem, a ko je enkrat dvorana polna, ne more prodajati vstopnic naprej ter povzročati stranske gneče, kjer je vsem gostom skazen miren užitek predstave. Dobro uspele predstave se bodo vedno ponavljale. V postnem času priredi društvo nekaj važnih času primernih predavanj, ki se jih bo vedno vsakemu udeležiti.

* Iz Mavčič. Tudi pri nas se gibljemo. Ni še dolgo, kar se je ustanovilo izobraževalno društvo. Dosedaj so bile prirejene štiri igre; kot prejšnje, tako je tudi zadnja predstava preteklo nedeljo povsem pohvalno izpadla. Čeprav šele dober začetek, se vidi že precejšen uspeh. Seveda bo treba premagati še velike ovire, preden bo dan pogoj za nadaljnji uspešni razvoj društva. V prvi vrsti se mora stara šola, v kateri ima društvo svoje prostore, tem primerno prezidati. Upati je, da bodo merodajni faktorji šli društvu pri tem vstransko na roko ter istega v vsakem oziru podpirali; saj ako bo društvu omogočen napredek, bo to ne samo le njemu v korist, ampak tudi v ugled tukajšnje občine. — Občana.

Loški potek. Naše katol. slov. izobr. društvo se je začelo gibati. Na pusto nedeljo 2. sučca je društvo priredilo v »Društvenem domu« lepo veselico. Pevski mečani zbor nam je krasno zapel tri lepe pesmi. Tudi Vodnikove stoletnice se je društvo spomnilo. Dva člena sta prav čedno deklamirala tri Vodnikove pesmi, nakar je sledila igra: »Naša kri«. Igralci so bili val na svojem mestu. Igra bome ponovili na praznik sv. Jožefa. Sosedje, pridite pogledat, kaj znamo pri nas!

Cerkvene vesti.

Uradni list rottenburške škofije piše o političnem zvanju ženš to-le: Naše katoliške žene naj bodo prepričane, da obsega volilna pravica zanje tudi težko in odgovornosti polne dolžnost in da bodo s svojimi glasovi soodločevali, ko bo šlo za prihodnost domovine. Te besede naj bi vselej in povsod vpoštevali tudi naši volilci in volilke.

Vestna dolžnost. Bavarski škofje so v svojem zadnjem skupnem pastirskem listu priporočili vernikom volitve z naslednjim opominom: »Podali se boste na volišče in izpolnili vestno dolžnost. Vaši glasovi bodo odločali o bodočnosti naše domovine. Storite ta korak z Bogom! Naj prodro z vašimi glasovi moške, ki imajo srce za državo in Cerkev... Imajte pred očmi samo to, kar bo zagotovilo državi, Cerkvi, vašim družinam in otrokom bodočnost blagoslova, reda in predvsem miru!«

Je prepovedano. Nedavno se brali po vseh cerkvah na Holandskem skupne pastirsko pismo odnotnih škofov, ki svare svoje vernike in jim prepovedujejo, da bi se kakorkoli udeleževali socialnodemokratskega in boljševiškega gibanja. Holandski škofje govore kar naravnost in udarilo žebelj kar na glasov »Socialistični nauki o lastnini, zakonu, družini, o oblasti in skupnem življenju se nič ne ozirajo na večne in neizpremenljive postavbe božje in nauke svetega evanjelija. Socializem je v boju in nasprotju s katoliško vero, zato je prepovedano, da bi bili katoličani člani anarhističnih ali socialističnih družb, ali da bi jih podpirali. Zakramenti se morajo vsakemu odreči, dokler je kdo privrženec socializma ali anarhizma.«

Dovisi.

Strazišče pri Kranju. Vodstva strank so se domenila, da bodo delovala na to, da se njih somišljenki v teh rosnih časih ne bodo osebno napadali. Teča se držimo dosledno tudi mi. Le našim liberalcem je vsak

časopisov, porabi vsak dan 5000 debel lesa. Na celim svetu porabijo na leto 40.000.000 kubičnih metrov v vrednosti 500.000.000 mark. Tolkne množine morejo le potom strojev predelati. Moderni stroj za drobljenje predela v 24 urad 200 stovov lesa.

Pridobivanje olja iz kalijit-
aib zrna. Ker v Nemčiji zelo primanjkuje rastlinske maščobe, so si iskali nadomestkov. Iz kalijit zrn se dobi precej maščobe in sicer ima ječmen 23 odstotkov, pšenica 10 odstotkov, riž pa 11 odstotkov maščobe. Zrna vskaliijo potom strojev in ko se potem kalij odstranijo, zrna nič ne izgube na vrednosti. Iz njih zmelata moka se še celo dalje časa drži. V Nemčiji se vsako leto zmelje 15.000.000 ton žita. Če se pusti 10 milijonov ton zkaliti, se dobi 100.000 ton kalij, iz katerih se dobi 10.000.000 kg olja, medtem ko se ostali 90 milijonov kg porabi za moko.

Podružnice „Svete vojske“ po deželi — na noge!

Iz več krajev po deželi prihajajo pri-
ložbe, da se tam za policijsko uro nič ne
zmenijo, da pijejo in plešejo pozno v noč.
Vlada naj torej stopi na prste tem razbrz-
danostim. — Vodstvo „Svete vojske“ je
storilo primerne korake pri vladi ter je
opozorilo, naj pazi, da se bodo njeni ukazi
res izvrševali. Vlada je to že storila. Če
še ne bo dobro, pa s poročitel — Vlada pa
tudi pravi, da naj se od nje ne zahteva vse.
Ljudstvo samo, ki želi imeti red, naj skrbi,
da se bo red držal! Organizirani protial-
koholiki so poklicani pri tem vladi pomo-
gati: nadzorovati, če se predpisi izpolnju-
jejo, in skrbeti, da se izpolnjujejo. Kjer ni
tožnika, ni sodnika, pa dela vsak, kar
hoče.

Čul se je že doslej vedno komodni od-
govor: Vlada naj stori! Vlada naj pijanče-
vanje prepove! Ta zahteva je upravičena
deloma, a ne celoma. S samimi ukazi še
ni vse storjeno. Kdo pa je vlada? Vlada
je zdaj vzeta iz ljudstva samega in od ljud-
stva, od volilcev, od javnega mnenja bolj
ali manj odvisna. Če ima vlada javno mne-
nje za seboj, lahko res marsikaj ukrene in
se bo tudi izvršilo; posebno če bo ljudstvo
samo sodelovalo in pomagalo, da se ti
ukazi izvršujejo. Drugače bodo pa vladni
odloki ostali večinoma na popirju.

Treba je torej, da je javno mnenje za
treznost. To pa se dela s treznostno agi-
tacija. O Ljubljani se sme reči, da je jav-
no mnenje vseh poštenih krogov odločno
zoper pijančevanje. Vsi ljubljanski dnev-
niki so opetovano grajali sedanjo grdo pi-
janost in zahtevali treznost, ter odobra-
vali naše stremiljenje. In to je tudi nekaj
pomagalo, da se ne dovolj. Treba je pa
tudi, da se dežela bolj zgane! Stiri
leta je „Sveta vojska“ večinoma počivala.
Armada „Svete vojske“ — na noge! Zbe-
rite se, snidite se večkrat, imejte preda-
vanja; če nimate govornika, zahtevajte ga
od centrale; čitajte „Zlato dobo“, širite jo,
mnogo bolj jo morate razširiti (1. štev. s
poročilom o taboru šele izide); pogovorite
se o delu, razdelite si je in je vršitel Pom-
nite, da ima „Sveta vojska“ zdaj trojen
boj: zoper pijanost, nenravnost in surovost
(zlasti ostudno preklinjevanje). Vseh teh
nečednosti je domovina prepolna. Vsak

naj bi si bil štel v dolžnost, kaj pripomoči,
da se to odpravi. Pogovorite se, kako in
kaj bi mogli pri vas zoper to trojno veliko
zlo storiti! Več ko 20.000 je bilo vpisanih
v „Sveto vojsko“. Če so to pravi bojev-
niki in ne zaspanci, bodo že nekaj od-
rinili.

Potreba je velika in delo težko. Čas
pa je tudi ugoden. Prišla je naša ura! Zdaj
ali pa nikoli! Zdaj moramo naše zahteve
uveljaviti! Vodstvo Svete vojske bo storilo
svojo dolžnost. Armada pa mora za njim
stati! Vse ljudstvo, kar je poštenega, mora
zahtevati v Jugoslaviji red, treznost, nra-
vnost, poštenje! Zato naj se povsod „Sveta
vojska“ organizira! Potem bo tudi vlada
storila, kar ima storiti. In potem bodo nje-
ni ukazi tudi kaj izdali. Drugače pa ne.

Naša ura je prišla! Hural! „Sveta voj-
ska“ — na noge!

Vodstvo „Svete vojske“.

Gospodarski del.

Gospodarski in tržni pregled.

Švicarsko mlekarstvo leta 1917.

Švica je prva dežela za izdelavo do-
brega sira. Lani in leta 1917. so se v mleč-
ni kupčiji pokazale velike spremembe.
Leta 1913. so izvozili 356.800 q sira, 1914.
347.800 q, 1915 332.100 q, 1916. 201.700 q,
1917. le še 53.700 q, torej le dobri sedmi
del od leta 1913. Sir je šel skoro ves v
Nemčijo in Avstrijo v zameno za sladkor
in premog. Naši so plačali sir po 405 F,
Nemci 401 F za 100 kg v švicarskem de-
narju. Množina sira je padla zaradi po-
manjkanja močnih krmil, še bolj pa zara-
di drugih notranjih vzrokov. Vso prodajo
sira ima švicarska centrala za sir, katero
tam imenujejo „Genossenschaft der Käse-
exportfirmen“. Ves sir se ima oddati tej
družbi, ki je leta 1917. napravila 7.538.000 F
čistega dobička. 3.200.000 F je dala zadru-
ga vladi, 3.300.000 F osrednji zvezi za mle-
karstvo, 1.360.000 F so si med sabo razde-
lili. Ves ta dobiček je bil napravljen s
kmečkim delom. V vladi pa kmetje nima-
jo večine. Kmetom je težko, ker drugi
razpolagajo z denarjem, do katerega ima-
jo sami pravico. Vrh tega morajo mleko
in maslo za mešane in delavce tako po
ceni oddajati, da se jim še stroški ne iz-
plačajo. Množina mleka je padla za dobro
polovico. Najbrž pa na skrivaj oddajajo
maslo in mleko ter delajo sir doma. Švi-
carski kmet mora vse drago plačati, svo-
je naj bi pa po ceni prodajal! Kmetje so
spoznali, da jim socialistični delavci ne
bodo nikdar pravični. Začeli so torej od-
dajati mleko in mehki sir, ker te kupčije
nima imenovana zadruha. Svežega mleka
so oddali 104 milijonov litrov, stisnjenega
in steriliziranega pa 278 milijonov litrov.
Prvo je šlo v Nemčijo, drugo na Fran-
cosko.

Švicarji so prepričani, da ostane zanje
mlekarstvo tudi zanaprej glavna vrsta
kmečkega gospodarstva. Zita in krompir
bodo lahko uvažali od drugod. Sicer jim
niti na misel ne pride, da bi vpeljali žitni
monopol. Ko bi ga vpeljali, bi bilo treba

celo tropo novih uradnikov, kruh bi pa
ne postal cenejši. Doma naj kmetje se-
jejo žito in sadijo krompir za lastno po-
trebo, toda glavno gospodarstvo naj osta-
ne živinoreja. Mleko in sir se ne bosta
uvažala.

Za nas je to važen nauk. Krompir in
žito se morata sejati za lastno potrebo.
Vemo, da v tem ne bomo mogli konku-
rirati z Banatom in Hrvaško. Toda naša
živinoreja mora ostati prva v Jugoslaviji.
Zlasti mlekarstvo in prešičoreja imata
največjo prihodnost. Naš izvoz bo šel na
Česko in v Nemško Avstrijo.

Sladkor.

Kakor slišimo, se bo sladkor podražil
za 100 %, torej bo veljal 1 kg čez 6 kron.
Pred vojsko so izračunali, da stane 1 kg
sladkorja tovarno brez davka 20 do 30 vi-
narjev. Povišek je torej prav znaten. Če
nas je Slovencev 1.300.000, bi ti porabili
na leto 156 milijonov kg sladkorja, če ga
računamo 12 kg na osebo. Sladkor bi torej
veljal do 100 milijonov kron. Obljubile
se nam je, da ga bodo domače tovarne
toliko izdelale. — Nevarnost je velika, da
pokupijo velike banke najrodovitnejši
svet v Banatu in Slavoniji, stopijo v do-
govor z vlado, kateri dajo precej milijo-
nov v davkih. Vlada zapre meje tujemu
uvozu in tako nas banke lahko odirajo,
kakor hočejo. To so najvažnejše gospo-
darske zadeve za prihodnost. Pri nas ni
zadosti polja za velike sladkorne tovarne.
V poštev bi prišlo le ljubljansko barje.
Če bodo pa take cene sladkorju, si bomo
pa morali kmetje sami pomagati in pride-
loviti sladkorno peso. Nekaj njih si bo
treba za to prihraniti. — Kuba, kjer ima
Amerikanci svoj denar, je lani pridelala
40 milijonov q trsnega sladkorja. Za nas
Slovence je torej važno, da se ne napravi
na sladkor kaka carina.

Manufaktura.

V Italiji so takrat, ko je bila laška
lira najmanj vredna, kupili zelo velike
množine bombaža in volne. Zdaj imajo
samo bombaževih izdelkov čez 500 milij-
onov metrov pripravljenih za prodajo.
Vrednost vsega blaga za obleke pa znaša
čez 4 milijone lir. Začelo jih je skrbeti, da
bodo veliko zgubili pri tej kupčiji, ker
imajo Amerikanci in Angleži še velike
več blaga pripravljene. Iz tega je pa
jasno, da bo šla cena obleki zelo nazaj,
vsa živina in mlečni izdelki bodo pa še
dolgo ostali dragi. Velika narodna nesre-
ča je, da so Lahji zasedli naše kraje.
In vendar je za naše gospodarstvo delna
sreča. Ko bi Trst, Goriška, Reka in No-
tranjska ostale v naši oblasti, bi morali
vse te kraje zalagati z našo živino. Zdaj
so razni prekupci kupili nekaj konj in
goveje živine ter spravili vse čez mejo. Go-
vori se, da se je vse to za Italijane naku-
pilo. Ko bi pa morali vse Primorje zala-
gati, bi se naša živinoreja popolno uničila.

Španska

Je bila pred vojsko ena najbolj zadolženih
držav na svetu. Med vojsko so Španci
prav dobro prodajali svoje konje, ki so
izmed najboljših na svetu, vino, olivno

(ko) olje, žito in manufakturno blago ter trgovali in vozili s svojimi ladjami. Zdaj so dosegli, da se je vrednost domačega denarja dvignila, ko je padel celo angleški in francoski denar. Ker potrebujejo Angličani in Francozi še vedno veliko blaga iz Španske, so prisiljeni, vzeti na Španskem velika posojila. Prejšnji reveži so postali kapitalisti.

Ladje.

Ko se je vojska nehala, je bilo do 4 milijonov ton manj ladjinega prostora, kakor ob začetku vojske. Ob letošnjem novem letu je bilo po celem svetu za 7 milijonov ton novih ladij v delu, ki bodo do julija izdelane. Torej bomo imeli še letos več ladjinega prostora na razpolago, kakor ob začetku vojske. Vožnja bo postala zopet cenejša. Za Avstrijo je pred vojnjo poskrbel večinoma Avstrijski Lloyd pomorsko vožnjo. Ko so Lahi Trst zasedli, so Lloydove ladje kar s silo vzeli za lastno vožnjo. Zatorej bi se radi s prejšnjimi lastniki zlepa pobotali. Pokupili so torej vse akcije, kolikor so jih mogli dobiti. Veliki podjetnik Cosulich (ime je hrvaško) je za Lahe že med vojsko delal. Zdaj je prodala Union banka svoje Lloydove akcije Lahom. Govori se, da jih je do 40.000, za katere se bo dobilo do 40 milijonov laških lir. Mi ne bomo imeli v Primorju akoro ničesar svojega.

Vojaški konji.

Meseca novembra l. leta je bila vsa Bežela preplavljena z vojaškimi konji. Najbolj so jih naglo odganjali razni mešetarji. Nekateri so jih imeli pet do šest, še bajtarji so jih dobili. Januarja se je začela cena dvigati, februarja že ni bila dosti nižja, kakor lansko leto. Vsi mešetarji so konje raznim Hrvatom naglo prodali. Prav veliko konj je bilo tudi pokradenih. Prekupci so spravili prav masten dobiček. Zdaj seveda ne bo nobeden dognal, kdo je vojaškega konja dobil in prodal. Vsak, ki ga je prodal, bo trdil, da njegov ni bil vojaški. Za poštene gospodarje je zdaj velika skušnjava v visoki ceni konj. Če prodajo take konje, ki niso nikjer zabeleženi, lahko vsi dobiček prikrijejo. Če jih obdržijo, jih bodo morali plačati, morebiti še zelo visoko. Če jih prodajo, je v nevarnosti vse naše gospodarstvo. Da se vsi konji doma obdržijo, bi bilo zelo umestno, če vlada precej ukaže, da se bo za konje le kaj prav malega plačalo. Saj je za nas glavna stvar, da se dobro gospodarji, če prav vlada malo manj za konje dobi. Če bodo pa v par slučajih konje visoko cenili, bodo povsod drugod vsi konji, ki niso zabeleženi, izginiti brez sledu.

Ovce.

Na Moravsko je dala vlada nekaj ovce iz Nizozemske, ki so se prav dobro snojele. Dokler so molzele, so dale na dan po tri litre mleka in spomladi 3 kg volne. Tudi za naše kajzarje in delavce bi bile dobre take ovce. Koza da samo mleko in madiče, ovca tudi volno. Dobiti bi se morale le najboljše vrste.

Razno.

Na Nemškem in Češkem je na tisoče izposelnih delavcev, ki zahtevajo pod-

poro. Če se jim delo ponudi, nočejo delati. Zdaj jih mislijo s silo privedi do dela. Seveda je vprašanje, koliko bo tako delo vredno. Naš kmet bi mu za tako delo še kropa ne dal. Ko bi bili zelo lačni, bi se delali. — Kava hitro pada v ceni. Ponujajo jo že po 50 K. Ko bo mir aklenjen, se bo po ceni dobila. Nikar je zdaj ne kupujte! — Debeli pražiči se že plačujejo po 20 do 24 K. Ko je bila mast po 22 K kilogram, so mnogi čakali, da bo po 15 K. Niso je kupili. Zdaj pa zopet čakajo, da bo po 70 K. Zelo veliko je bilo domačih pražičev, masti pa ni nikjer. Morebiti je šlo zopet veliko čez mejo?

Kaj mora kmetovalec vedeti o gnojilih?

(Dalje.)

O GNOJENJU POSAMEZNIH KULTURNIM RASTLINAM.

GNOJENJE PŠENICL

Katerih redilnih snovi potrebuje pšenica?

Pri pšenici pride v prvi vrsti v poštev fosforna kislina, da nastavi dobro in obilno zrnje, da dobre plemeniti in pa dušec; šele na drugem mestu se zahteva kalij; to pa vsled tega, ker sejemo pšenico najraje na težko, krepko predelano ilovnato ali glinasto zemljo in take zemlje običajno obiljavajo na kaliju.

S katerimi gnojili moremo nadomestiti te redilne snovi?

Te redilne snovi nadomeščamo s hlevskim ali pa z umetnim gnojem.

Na močni zemlji gnojimo bolj primerno s hlevskim gnojem že predsadežu.

To hlevsko gnojenje pa moraš vselej izpopolniti z umetnimi gnojili in sicer:

1. s Tomaževo žlindro zato, ker daje hlevski gnoj zemlji le zelo malo fosforne kisline;

2. s čilskim solitrom ali z žveplenokislom amonijakom v slučaju, da je setev slabo prezimila. Z apnenim dušcem v jeseni pred setvijo, obenem s Tomaževo žlindro in kajnitom. Spomladi, koncu svečana ali v začetku sušca rabimo apneni dušec kot površno gnojilo, posebno če je svet rad zelo plevelen (mak, plavice).

3. S kalijevimi solmi, ako potrebuje zemlja kalija. Kaput ni tako pripraven, ker se je bati, da postane težka pšenična zemlja po njem preveč skorjasta.

Koliko kg teh gnojil rabimo povprečno na 1 ha?

Povprečno jemljemo na vsak hektar: 600—1000 kg Tomaževe žlindre v vseh slučajih;

150 kg čilškega solitra ali žveplenokislega amonijaka, ako je strn močno pozebla; ali:

150 kg apnenega dušca, in sicer 50 kg v jeseni, 100 kg na spomladi;

100—150 kg 40 odstotne kalijeve soli, ako je zemlja revna na kaliju (ozir. primerno večje množine 30 ali 200 odstotne kalijeve soli).

GNOJENJE RŽL

Katere redilne snovi imamo vpoštovati tukaj?

Tudi rži zahteva pred vsem mnoge fosforne kisline za zrnje, na drugem mestu kalijevega gnojila, posebno na lahkih tleh, in v tretji vrsti šele dušca.

S katerimi gnojili nadomeščamo te redilne snovi?

Te redilne snovi nadomestiš lahko s hlevskim ali z umetnim gnojem.

Izmed umetnih gnojil pridejo v poštev:

1. Tomaževa žlindra v vsaki zemlji;

2. kajnit na vseh lažjih zemljah;

3. žveplenokisli amonijak, ako prideluješ rž brez hlevskega gnojila, ali pa

apneni dušec na isti način kot pri pšenici.

Čilski ali apneni solitar rabi tedaj, kadar izprevidiš, da je potrebno površno gnojenje, ker moraš okrepčati slabo prezimelo strn.

Koliko kg teh gnojil devaj povprečno na 1 hektar?

Povprečno rabimo za 1 ha:

1. 500—800 kg Tomaževe žlindre,

2. 500—1000 kg kajnita,

3. 150 kg žveplenokislega amonijaka ali apnenega dušca, ako prideluješ rž brez hlevskega gnojila, ali

100—150 kg { čilškega ali apnenega solitra, če je spomladi potrebno površno gnojenje.

GNOJENJE OVSU.

Na katere redilne snovi moraš misliti tu?

Oves tirja najprej fosforne kisline in dušca, šele na drugem mestu kalija.

S katerimi gnojili mu ustrežeš?

Pri ovsu navadno ne jemljemo hlevskega gnojila in sicer zato ne, ker ga druge rastline n. pr. pesa, krompir, pšenica itd. mnogo bolje izkoristijo.

Oves sejemo običajno šele drugo ali tretje leto na njivo, ki smo jo zagnojili s hlevskim gnojem.

Ker v tem času od redilnih snovi hlevskega gnojila že ni več kaj prida duha in sluha, zato moramo ta primanjkljaj nadomestiti z umetnimi gnojili.

S katerimi gnojili nadomestiš te redilne snovi?

Povprečno vzemi na hektar:

600—1000 kg Tomaževe žlindre,

150—200 kg { žveplenokislega amonijaka ali apnenega dušca ali čilškega ali apnenega solitra;

500—1000 kg kajnita ali primerno množino kalijeve soli, kakor je zemlja bolj ali manj potrebna kalija. Lahka peščena tla in barje večinoma zelo potrebuje kalija.

GNOJENJE PESL

Katerih redilnih snovi treba pripraviti pesl?

Pesa vpraša precej na pragu po dušcu, šele v veži po kaliju (in fosforjevi kislini).

S katerimi gnojili nadomestiti te redilne snovi?

Pesa potrebuje zelo veliko prav lahke sprejemljive hrane in sicer zato, ker se njene korenine ne razprostirajo na široko, v kljub temu pa ima v razmeroma kratkem času tvoriti ugledno rastlinsko maso (mnogo listja in težko, debelo, mesnato korenino).

Močno hlevsko gnojenje je tukaj vedno potrebno. Če le mogoče, gnoji že v jeseni! Če imaš gnojnice, jo rabiš z velikim uspehom pri mladi, že rastoči pesl. Poleg hlevskega gnoja rabi tudi:

1. žveplenokislga amonijak ali apneni dušec in sicer istočasno z obdelovanjem zemlje, ali pa žilski solitar ali apneni solitar deloma kot površno gnojilo.
2. Kajnit ali kalijeve soli.
3. Tomaževo žilindro.

Koliko kg teh gnojil jemljemo povprečno na 1 ha?

Povprečno vzemi na 1 ha: 1.

200—300 kg	}	žveplenokislga amonijak ali apnenega dušca ali žilakega solitra ali apnenega solitra.
		2. 400—800 kg kajnita ali primerno množino kalijevih soli.
		3. 400—800 kg Tomaževe žilindre ali
		300—500 kg superfosfata.

GNOJENJE KROMPIRJU

Katerih redilnih snovi hoče imeti krompir?

Krompir zahteva v prvi vrsti kalija, v drugi pa fosforne kisline in dušca.

S katerimi gnojili mu nadomestimo te redilne snovi?

Krompir si želi njive, na kateri si gnoj njegovemu predniku s hlevskim gnojem.

Če pa prejšnje leto nisi gnojiš za krompir (letos) določene njive s hlevskim gnojem, daš krompirju srednjo mero hlevskega gnoja, a podorji ga že v jeseni.

Poleg tega hlevskega gnoja mu daj še:

1. kalijeve soli (ali kajnita),
2. Tomaževe žilindre ali superfosfata,
3. žveplenokislga amonijaka ali apnenega solitra.

Koliko kg teh umetnih gnojil dajemo na 1 ha?

Povprečno gnojimo na hektar z:

1. 150—200 kg 40 odstotne kalijeve soli ali primerno množino kajnita (pri krompirju gre kalijevim solem vedno prednost pred kajnitom).
2. 400—600 kg Tomaževe žilindre

dre ali 300—500 kg superfosfata, in 3.

150—200 kg	}	žveplenokislga amonijaka ali apnenega dušca ali tudi
		žilakega ali apnenega solitra.
		(Daje.)

Podpora deželnega odbora za popravo hlevov.

V četrti številki letošnjega »Kmetovalca« je zapisal Gustav Pirc zelo ostre besede: »Deželne podpore so se delile brez vsakega načrta kar tjavendan, kakovost popravljenega hleva ni bila prav nič merodajna, ampak v prvi vrsti strankarstvo.« — Deželnemu odboru se torej očita, da je deželni denar razmetaval svojim pristašem brez koristi. Le kmetijska družba oziroma g. ravnatelj Pirc je postopal pravilno in nepristransko. Resnici na ljubo moram poročilo gosp. ravnatelja popraviti. Da je deželni odbor dajal podporo vsem hlevom, kjer se je res kaj dobrega popravilo, se je takole zgodilo:

Leta 1916. je popravil hlev Ignacij Urbančič iz Igljenika, občina Velika Loka. Ko je prosil za podporo, je poslal deželni odbor doli veščaka, ki pa ni prišel do Igljenika. Na pritožbo Urbančičevo je poslal deželni odbor drugega veščaka, ki je vse izvergel. — Gospodar je prišel k meni, da ogledam hlev in prošnjo priporočim. Res sem šel tja in videl, da Urbančič ni popravil vobno, kakor zahtevajo veščaki, ampak preprosto, toda zadostno za svoje razmere. Okna so bila primerna, na tleh beton z jarki in primerna gnojna jama. Dne 7. marca 1917 je imela Kmečka zveza v Trebnjem sejo. Na seji sem o tej zadevi poročal. Soglasno se je poudarjalo, da mora v sedanjih razmerah dobiti podporo vsak, kdor hlev toliko popravi, da napravi betonski tlak, jarke, gnojno jamo, zadostno zračenje in sod za izvažanje gnojnice. Sklenilo se je napraviti spomenico na deželni odbor o tej zadevi in poslati deputacijo, ki se je precej izvolila, da razmere pojasni. — Spisal sem sam tozadevno spomenico in deputacija je šla pod vodstvom poslanca Hladnika naslednji teden k deželnemu odboru in res dosogla, da je vsak podporo dobil, kdor je imenovane pogoje spolnil.

Ali je bilo to postopanje pravilno? Po mojem mnenju gotovo. Veščaki so hoteli imeti popred one prostrane hleve, kakor neke trdnjave, v katerih je živino vedno zeblo in je pozimi pogosto od stropa kapalo, ker je bil strop pogosto iz betona napravljen. — Res je pa, da so bili hlevi, katere je priporočal g. ravnatelj precej dobro narejeni. Toda koliko posestnikov je pa imelo pred vojsko zadosti denarja, da bi lahko napravili nov hlev natančno po predpisih. Videl sem hleve v Švici in na Moravskem, ki tudi niso bili napravljeni po mislih strokovnjakov in vendar so bili z njimi gospodarji popolnoma zadovoljni. Pri seji Kmečke zveze in pri deputaciji k deželnemu odboru smo imeli le en namen: Kmet naj izrabi gnojnico od svojih živali. Če se to zgodi, bo krme precej toliko več

in toliko več pridelkov na polju, da bo kmet prav lahko še izboljšal svoje hleve in poskrbel za gospodarstvo. Kaj je pomagalo, če so pošiljali na kmete najlepše bikle iz Tirolske in Švice, če pa ni bilo krme, da bi se živali preredita.

Naša deputacija je takrat pregovorila deželni odbor. Od tistega časa se je začelo drugače postopati. Ne vem, kako so delali drugod, pri nas smo delali in poročali s največjo natančnostjo. Deželni odbor je imel za strokovnjake res skušene moze s deželo. Vojska je pokazala, da je bilo to postopanje edino pravo. Kdor je imel popravljen hlev in izvažal gnojnico, je toliko krme in poljskih pridelkov pridelal, da ni bil v posebnih zadregi. Strankarstvo ni bilo prav nič merodajno. Razen enega, ki je napravil svinjake, ki že več let prazni stoji, so dobili vsi podporo, kateri so jo prosili. —

Zakaj pa deželni odbor ni rabil le veščakov. 1. ni jih bilo zadosti na razpolago, 2. se niso pri presoji kmečkih razmer vedno sponesli.

Zeleti moramo, da se ta navada: dati vsakemu podporo, ki napravi betonski tlak, jarke, gnojno jamo in gnojnični sod, še nadalje ohrani.

Pripomnim še, da je dr. Lampe, ki je imel ta referat, zelo cenil gosp. ravnatelja Pirca in vselej, če je le mogel, poslušal njegov nasvet. Čudno, da se mu zdaj take povrača. A. Oblak.

Gospodarska obvestila.

g Agrarna reforma. Ministrski svet v Beogradu je izdal podrobne odredbe glede agrarne preosnove v naši državi. Na podlagi teh odredb se:

1. Razmerje kmetov do ag v Bosni in Hercegovini, v novih krajih Srbije in Črne Gore, dalje kolonsko razmerje in podobni odnosi med obdelovalci in lastniki zemlje v Istri, Dalmaciji in ostalih pokrajnah Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev — se takoj razveljavijo in obdelovalci zemlje proglase za lastnike zemljišč. Vse tožbe ki potekajo iz teh razmerij, se ustavijo in rabsodbe, ki so bile tekom vojne izrečene na korist lastnikov zemlje, razveljavijo.

2. Vsi fidejkomisi in posestva, ki obsegajo 100—500 oralov občiane zemlje, se razdele poljedelcem, ki nimajo lastne zemlje ali pa premalo. Frejnost pri tem imajo invalidi, vdove in sirote v vojni padlih, dalje vojakii in prostovoljci, ki so se borili za osvoboditev in zedinjenje Jugoslovanov. Dosedanji lastniki zemljišč dobe odškodnino, izvzemši člane habsburške hiše in sovražnih dinastij ter tistih, katerim so te dinastije darovale posestva za izkazane jim zasluge.

3. Oddajanje zemlje v podnajem je prepovedano, izvzemši zadružno obdelovanje zemlje.

4. Vsi večji kompleksi gozdov prehajajo v last države; kmetje bodo imeli pravico do paše in lesa za kurjavo in gradbo.

5. Za izvršbo agrarne reforme se ustanovi poseben državni urad, ki bo podrejen ministrstvu za socialno politiko in v čegar delokrog bo spadalo tudi naselništvo.

g Ameriško posojilo, Amerika je posojila Belgiji znova 15 milijonov dolarjev. Celokupna vsota posojil Belgiji znaša 27 milijonov dolarjev. Vsota vseh posojil, ki so jih Združene države posodile zaveznikom, znaša skupaj 1645 milijonov dolarjev.

g Gozdarsko društvo za Slovenijo je poslalo belgrajski vladi vlogo, v kateri pojasnjuje svoje stališče napram namerani reformi. Med drugimi so tudi naslednje važne točke: Agrarna reforma naj se dotakne gozdarstva Slovenije le tam in v toliko, v kolikor so krajevne potrebne podane. Gozdarsko društvo se ne izreka proti upravičeni razglasitvi, oziroma oddetvi nekaterih preobsežnih gozdnih veleposesstev, toda ne pod mero gospodarskih enot, ker bi bilo to gospodarstvu škodljivo. Ta gospodarska enota se ravna po zemljepisni legi, pomorski višini, po sestavini tal in po možnosti spravljavanja lesa ter po predpogojih industrije. Gospodarska enota je lahko med 500 do 5000 hektarji, kar bi se moralo komisijonelno določiti za vsako veleposestvo posebej. Iz gozdnih veleposesstev, ki se razlaste ali oddele, naj se ustvarijo gospodarske enote, ki sicer preidejo v državno last in upravo, ki naj se pa po možnosti prepustijo gozdnogospodarskim združenjem, soseskam, pridobitnim skupinam ali drugim javnim korporacijam odplatno v užitek, po potrebi tudi v popolno last in upravo. Gozdarsko društvo v svoji odločnosti odklanja, da bi se gozdovi zopet obremenili s služnostnimi pravicami pašnje ali drvarjenja, ker so take služnosti z racionalnim gozdarstvom nezdržljive. Glede na velike razlike v gospodarskih razmerah v Kraljevini SHS se priporoča, da se napravi za celo državo glede agrarne reforme le okvirni zakon ter se prepušča deželni vladam, oziroma zastopstvom naredbenim potem določiti vse podrobnosti.

g Svobodna trgovina je vpeljana po reči državi SHS. Zavoilo tega so cene v Zagrebu tako poskočile, da hrvatska vlada odredbe o svobodni trgovini ni objavila, temveč se drži prejšnjih odredb.

g Vsem lastnikom samosvojlj ribovinskih okrajev. Lastniki ribolovnih okrajev se pozivljejo, da nemudoma poročajo, če imajo lov v zakupu in za kateri znesek. Poročevalna poročila je poslati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani do konca marca t. l.

g Klasifikacija konj se prične 11. t. m. Uradni lista je v petek 7. marca razglasil občine, katere pridejo prve na vrsto. Pri cenitvi, povračitvi stroškov itd. se bodo krajevne razmere, korist, ki jo je oskrbovalec od konja imel, stanje konja, osebne razmere, invaliditeta itd. upoštevale.

g Naš denar. Rešitev finančnega vprašanja je naletela na velike težave. Izmed raznih tozadevnih načrtov ima trenutno največ pristašev naslednji načrt: Vse krome se odtegnejo iz prometa. Namesto njih se vpeljejo začasni dinarji. Dinarjev bi se izdalo za 1 milijardo, in sicer v veljavi 25, kvečjemu 28 centimov, tako da bi bila krona vredna 25, največ 28 centimov. Vse vojno posojilo brez izjeme bi se črtalo, medtem ko bi se predvojna državna posojila prevzela. Nam se zdi ta

načrt nekoliko nevaren, pa tudi — kričevčen.

g Število bankovcev na ozemlju bivše avstroogrske monarhije znaša 37 milijard in pol. Pokritje znaša za 338 milijonov kron zlata in srebra. Torej avstrijska krona v resnici ni en vinar nima več vrednosti.

g Uboga avstrijska krona, povsod se je branijo. Ententa ne mara Nemški Avstriji več živil dobavljati za denar, drugače pa Nemška Avstrija plačevati ne more, ker ničesar nima. V Švici velja avstrijska krona le še 23 centezimov, je torej padla že za 80 % približno.

g Likvidacija Avstro-ogrske banke. Generalni svet Avstro-ogrske banke je sklenil izvesti likvidacijo že sedaj in pooblastiti guvernerja, naj stopi v zvezo z narodnimi državami in jih povabi, naj v odsek za likvidacijo pošljejo svoje zastopnike. To bo zelo žalostna likvidacija.

g Tovarna za gonilne jermene se je ustanovila v Mitrovici.

g Južna železnica. Denarne razmere južne železnice so valed jako skrajšanega prometa slabe: Dohodki ne zadoščajo niti za pokritje obratnih stroškov. Uprava južne železnice je prisiljena, da se obrne do jugoslovanske, avstrijske in čehoslovaške vlade, da ji dajo predujem, da zamore vzdrževati velikanski obrat do ugodnejših razmer.

g Vojno posojilo bodo žigosali na Češkem. Na ta način se ugotovi, koliko vojnih posojil je na Češkem in država bo prevzela le obvezo za vojno posojilo, ki je na vojnem ozemlju. To bi bilo potrebno tudi pri nas!

g Bogastvo Češke na žito. Od 1. novembra 1918 do 1. februarja 1919 je dala Češka naslednjo količino žita: 283.524 q pšenice, 602.682 q rži, 379.629 ječmena in 339.350 q ovsca, skupaj 1.665.185 q žita, ali 16.652 vagonov. Poleg tega je dala dežela slabšega žita: 22.911 q pšenice, 8105 q rži, 42.781 q ječmena in 215.033 q ovsca, skupaj 288.830 q ali 2888 vagonov; vsega skupaj 19.540 vagonov žita.

g Proti vojnim dobičkarjem. V Nemčiji bodo zasegli vse v vojski pridobljeno premoženje, če presega vsoto 200.000 mark.

g Socializacija podjetij. V nemškem državnem zboru v Weimeru je bil stavljen predlog, da naj preidejo vsi premožekopi in vodne sile, pa tudi izrabljanje vodnih sil last naroda. Delavski sveti naj nadzorujejo upravo teh podjetij.

g Vse pekarije so podržavljene na Španskem.

g Petrolejska industrija v Galiciji. Obratni za pridelovanje petroleja v Galiciji so vsi v delu in nabralo se je že toliko petroleja, da ga bodo lahko izvažali v Češko, Jugoslavijo, Madžarsko in Avstrijo. Ampak, kdaj bo to?

g Boljševiško gospodarstvo v Rusiji. V letu 1918. so znašali stroški 47 milijard, a dohodki za prvo polletje 600 milijonov rubljev, za drugo pa 12.730 milijonov rubljev. Dohodki so narasli vsled v oktobru odrejenega obdačenja kapitala, kateri davek morajo plačati oni, ki imajo večji mesečni dohodek kot 1500 rubljev.

Deficit je znašal v I. polovici 1918 17 milijard, v II. bo prekašal 26 milijard.

g Cene sladkorja v raznih državah. 100 kg sladkorja stane na debelo (preračunano na krono): v Danski 170 kron, na Švedskem 356 kron 60 vin., na Norveškem 506 kron, v Švici 385 kron 20 vin., na Angleskem 435 kron 40 vin., na Francoskem 547 kron 80 vin., na Nizozemskem 377 kron 40 vin., na Španskem 455 kron 70 vin., v Avstriji 261 kron 80 vin., na Madžarskem 310 kron 60 vin., v Italiji 581 kron 40 vin., v Zjedinjenih državah 293 kron 80 vin.

„Domoljubova“ pisma.

Tako je prav! Razgovorimo se o vsem, kar more biti na srečo našemu narodu in naši novi državi! Gotovo je pa razmerje med Cerkvijo in državo eno najvažnejših vprašanj. Brati ste „Domoljubova“ članek: Cerkev v Jugoslaviji. Sedaj pa vprašujete: kakšno pa naj bi bilo razmerje med Cerkvijo in državo v Jugoslaviji, če ne takšno kakor v nekdanji Avstriji, in ne takšno, kakor je v Ameriki?

Vaše vprašanje je pravično, a ni tako lahko na kratko odgovoriti. Morda bo najbolje, če se o tem malo več pomenimo. Saj se bo o teh vprašanjih še mnogo pisalo in govorilo, zato je prav, če imamo neke svoje misli.

Za danes najprvo samo to: kakšno razmerje bi si želela katoliška Cerkev?

Cerkev bi si seveda želela, da bi bila Jugoslavija krščanska država.

Leon XIII. nam je v eni svojih slovesnih okrožnic mojstrsko narisal, kakšna bi morala biti krščanska država.

Ni še država krščanska, če so državljani kristjani. Domala vsi Francozi so kristjani, vendar ni manj krščanske države kakor je Francija. Krščanska država bi morala biti osnovana na krščanskih temeljih.

Prvi temelj je vera v Boga. V krščanski državi mora biti sveto božje ime! Ničesar ne sme biti v postavih krščanske države, ničesar v javnem življenju, kar bi delalo nečast božjemu imenu. Krščanska država ne more dopustiti, da bi se po nje šolah oznanjalo bogotajstvo, ali da bi se v javnosti grdile božje zapovedi, tako zapoved: posvečuj prazniki ali: ne ubijaj ali ne prešuštuj! ali ne kradi! ali druge božje zapovedi. Krščanska država se zaveda, da je vsa oblast od Boga in da ne more biti pravica, kar nasprotuje božjim postavim.

Drugi temelj je Kristus in njegova Cerkev. Krščanska država ve, da nam je Kristus od Boga dani učitelj resnice in pravice in da Kristus živi v svoji Cerkvi. Zato krščanska država izpoveda vero v Kristusa, in priznava, da je Cerkev božja ustanova na zemlji. Država ima sveteni, naraven namen, namen zagotoviti državljanom kolikor mogoče resnično in trajno srečo na zemlji. Cerkev ima nebeski, nadnaraven namen, namen zagotoviti kristjanom večno srečo v nebesih. Cerkev se ne

* V okrožnici »Immortale Deis«, 1. nov. 1883.

stika v svetne reči, država naj se ne vtika v cerkvene in verske reči. Država ima svoje svobodno polje, Cerkev ima svoje svobodno polje. Obe sta pravi in popolni družbi, vsaka v svojem, in vsaki je določen namen od samega Boga. Sreča na zemlji brez sreče v nebesih bi bila le velika prevara. Zato država, ki tajl Kristusa in njegovo Cerkev, ne more dati prave sreče.

Tretji temelj: medsebojnost med Cerkvijo in državo.

Ker so eni in isti ljudje državljani in kristjani, morata biti Cerkev in država med seboj v prijateljski zvezi. Država mora braniti svobodo in pravice Cerkve, Cerkev mora braniti svobodo in pravice države. Cerkev mora učiti spoštovanje do državne oblasti, ljubezen do domovine, požrtvovalnost za skupno blaginjo. Država mora spoštovati duhovno oblast, priznavati cerkvene postave, podpirati cerkveno delovanje. Ta medsebojnost je zlasti potrebna v rečeh, ki so skupne. Taka reč je na primer lola. Državi ne more biti vse eno, kakšno so šole, a pravtako tudi Cerkvi ne more biti vse eno. Cerkev mora zahtevati, da se vzgajajo v šolah dobri kristjani, država, da se vzgajajo sposobni državljani. Pravtako je z zakonom. Država se mora brigati za zakon, ker je rodbina in družina podlaga države: Cerkev se mora brigati za zakon, ker je zakon zakrament, ki daje krščanskim družinam božjo pomoč za krščanske življenje in krščansko vzgojo. Kdor raztrga to medsebojnost med Cerkvijo in državo, ta raztrga sekoreko državljana in kristjana ter zanese v dušo kristiana notranjo razortje. Kako naj kristjan posluša državo, če država nesprotnje Cerkvi? In kako naj državljani doseže pravo srečo, če ga država trga od Cerkve?

Ne takih temeljih bi morala sloneti krščanske države. Bog, Kristus, katoliška Cerkev, te bi morale biti osnovne misli njenih postav. Svobodna naj bi bila, a svobodno naj bi izpovedala vero v Boga, Kristusa in katoliško Cerkev, dobro vedoč, da tako tudi sebi najbolje zagotovi vse pogoje prave blaginje. Kako lepo in srečno bi bilo življenje v taki državi! Vsi bi bili svobodni državljani in verni katoličani. Država bi jih družila na pridno delo za skupno blaginjo, Cerkev bi jim kazala kvišku, da ne bi v pozemeljski sreči pozabili na nebesa. —

A to so le želje. Cerkev dobro ve, da v Jugoslaviji niso vsi državljani kristjani, ne vsi kristjani katoličani. Zato tudi ve, da se ne da vse tako urediti, kakor bi se dalo, če bi bili v državi sami katoličani in sicer verni in vneti katoličani. Cerkev pa ljubi vse ljudi, zlasti ljubi tudi naše ločene brate v pravoslavni cerkvi, zato ničesar zase ne zahteva, kar bi onim delalo silo. Svobodo hoče zase, a svobodo pusti tudi njim.

Zato mora biti v taki državi ureditev drugačna.

IVERI.

Grški modrijan je baje rekel: Izmed vseh stvari je voda najboljša. Ko bi le krčmarji za njegov izrek ne bili izvedeli!

Večina ljudi si da rajši očitati, da so slabega srca kot pa slabe glave.

Marsikaj.

X.

»Pač mnogo moških, malo mož naš vek rodi,« je zapel svojčas goriški rojak Simon Gregorčič. Kaj pravite, za koliko se je zmotil?

Mož, trdnih kot skala, zanesljivih mož, teh manjka povsod.

Poslušajte pogovor, kakršni so se govorili mnogi po Slovenskem.

»Škoda je naših zvonov.«

»Zares, škodal.«

»Ali niste mogli dobiti par moških, pa bi jih bili skrili?«

»Lahko.«

»Zakaj jih pa niste? Nikoli več ne bo pri nas takih zvonov!«

»Prijatelji, povejte mi, katerega naj bi bil naprosil, kar pojdiva po številkah.«

Pa vsa prebrala in prehodila v duhu vso faro in nisva dobila zadosti mož, da bi se bila mogla nanje zanesti, da bodo molčali. To pa v veste, da naših zvonov ni mogel skriti en sam možak. Pri najmanjšem bi bilo treba najmanj dveh do treh, pri drugih še več.

Kaj bi bilo, če bi bili zvonove skrili?

V duhu gledam, kako bi se razvijala naša zgodba naprej.

Makovec sedi v mestni gostilni in mnogo družbe ima krog sebe. Živino za arnado se oddajali — bolj po gosposko: dobavali so jo — pot ga je utrudila, pa si ga je privoščil eno merico.

Pogovor se vrti okrog zvonov. Vse toži, kakr jim te hudo, ko ni več toliko priljubljenih zvonov. Makovec ga dobi malo v glavo, udari ob mizo in reče:

»Ampak naših pa ne bodo dobili!«

Vse ga pogleda.

»Ne bodo jih dobili, pravim!«

Nato pa začne pripovedovati, kako so ta in ta in ta zvonove skrili.

Cel okraj govori o tem. Stvar pride na ušesa višjih organov in kmalu priroma truma vojaštva v okolico, da najde skrite zvonove. Vse prekopljejo: njive, travnike, gozde...

Vrši se preiskava. Par mož ustreljenih, en tucat jih mora sedeti po 10 do 20 let, ker so preveč ljubili svoj dom in svoje zvonove in ker ni bilo mož, da bi molčali.

Pa mi povejte, če bi ne bilo res tako? Danes je lahko vsak junak, ali takrat... Ko bi znali ljudje molčati, kadar je treba! Molččnost o pravem času bi bila rešila marsikaj zgodovinski spomenik...

XI.

Mednarodno pravo so v vojnem času teptali in mandrali vsi izobraženi in kulturno visoko stoječi evropski narodi.

Vojni ujetniki so bili malodane povsod reveži, da se Bogu usmili. Zlasti tisti, ki so bili nastanjeni po taboriščih. Kdor je delal pri kmetih, se mu je bolje godilo. Koliko jih je pomrlo vsled lakote! Sam sem jih videl, kako so po gnojišču iskali krompirjevih olupkov, da so jih — skrivaj seveda — še enkrat prekuhali. Naši vojaki so sami tožili, da se z ujetniki pregrdo ravna. Pomagati si niso mogli, zakaj višji ukaz je veleva drugače...

O ti omikani in izobraženi svet dvajsetega stoletja, ali te je kaj araml

Pa to še niso vsi tvoji grehi. Koliko bi ti jih še lahko naštel! Goljufija, morija, nečistost, tatvina, nezvestoba... Do konca ne bomo prišli; črna je ta knjiga evropske kulture, a nič se ne bojim, da bi bila pisana prečno.

Kje pa je vzrok te evropske gnilobe?

Vere manjka, žive, trdne, močne katoliške vere. Ta je zapisana samo v katekizmu, pozna jo kolikortoliko preprosta ljudstvo, a v srcih izobražene Evrope je doma nevera, brezverstvo.

Izobrazba, omika brez vere!

Kako ste se bahali, kako ste svoje dni vpili, da svetu manjka izobrazbe, da mu vere ni treba, da je človek vsled vere vedno bolj neumen.

Kaj vidite sedaj?

Vera združena s pravo omiko in izobrazbo dela človeka modrega, plemenitega, značajnega, vrednega člana človeške družbe. Omika in izobrazba brez vere sta pa podivjali celo Evropo in cel svet. Vera stori vsako čednost lepo in plemenito, brezverstvo ji lepoto vzame in jo vesoljnemu svetu pristudi.

Kako lepa je n. pr. ljubezen do domovine ali patriotizem, če hočemo biti učeni! Lepo je, če Italijan ljubi svojo Italijo, častno je, da Nемец ljubi svojo domovino. Vemó pa, da so na svetu še drugi narodi, ki tudi ljubijo svojo domovino, ki si tudi žele mirnega kotička med številom narodov. Ni pa ljubezen do domovine prava, če hočeta ravno ta dva naroda razširiti svojo domovino na škodo Jugoslovanov. Prav vsled tega surovega, barbarskega hrepenenja je nemški in italijanski narod obsovažen ne samo pri nas, ampak še marsikje drugod. Mi tudi ljubimo svojo domovino in ji želimo mirnega in rednega razvoja. Mirno in srečno se bo pa domovina razvijala, ne če bo imela veliko ozemlja in če bo štela milijone prebivalcev, ampak če bo imela zadovoljne narode, če bo sveta vera vodila ljudstvo, če bo vez odkritosrčne ljubezni vezala vlado z ljudstvom. Za to skrbite vsi narodi, vsak v svoji državi, pa tudi nam Jugoslovanom pustite, da pod zastavo svobode poštono živimo in odkritosrčno ljubimo svojo domovino. Tako nam pravi sv. vera...

Ali hočete mar nadaljevati zgodovino tlačnih in zatiranih narodov, to nesrečno dedščino bivše Avstrije! Ali mar mislite, da vas bo tlačeno ljudstvo res ljubil! Ali mar mislite, da tisti »eviva« ali »hajl« prihaja iz srcal!

Vera je, ki ne pozna zatiranih narodov, in katoliška vera ponuja pravo prostost in svobodo vsem ljudem, vsem narodom. Vera pravi, da pred Bogom ni razločka med Grkom in barbarom. Bog je vsem narodom enako dobrotljiv, enako naklonjen, Bog ne pozna narodov prve, druge, tretje vrste. Pa tudi na zemlji tega ne sme biti!

Evropa! Doklej boš še tavalala v temi brezverstva? Doklej boš še poslušala tiste voditelje, ki ti kažejo pot proč od Boga, proč od Rima? Doklej boš še gledala to svetovno gorje, čegar oče je brezverstvo, čegar mati je ošabnost?

Boj surovosti!

ta kinc odmeva že dalj časa po planjavah naše domovine.

Da bomo narod poštenjakov, da bomo narod vrlih mož!

O, da bi se že uresničila ta želja našega Simona Gregorčiča!

Kje pa je vir surovosti? Kdo pa naša surovinomed naše ljudi?

Alkohol je že eden tistih, ki naj pride na zatožno klop. Pijanec preklinja, pozna nož, ne pozna usmiljenja, no, skratka: cel divjak je.

Beznice, hiše, kjer se prirejajo plesi, kjer zapeljujejo mladino z raznovrstnimi in raznoinzenskimi veseljami v bližnjo grešno pritožnost.

Gostilne, ki jih je že vedno petkrat preveč. Gostilne naj bi bile res samo gostilne, v podporo potujočim, ne pa v potuho domačim gostom in gnezdo zapravljivosti. V vsaki večji vasi ena gostilna bi bila čisto dovolj. Kako je pa sedaj?

Naša narodna malomarnost. Lepe narodne navade opuščamo, se jih sramujemo, kar vidimo pri tujcih slabega, to se pa nam imenitno zdi. Ali nismo na ta način zapravili naše slikovite narodne moše! Pa koliko še drugegal!

Poluizobrazba naših malomestnih prebivalcev je storila nam že dosti hudega, je spravila že dosti surovosti na kmete.

Bil sem v nekem c. kr. uradu; deset let je že od tega. Dva uradnika sta bila notri. Kako sta ta dva moža po notah klelal! Kmetje so pa seveda poslušali; zgledi pa vlečejo...

Skoro v tistem času je bilo. Mlažje c. kr. uradništvo je hodilo v neko gostilno na kmetih. Začeli so postajati preprijazni do domačih vaških deklet. Prišlo je do boja med njimi in med fanti. Uradništvo je bilo tepeno. Po vsej okolici so govorili o tem škandalu, gosposka je pa lepo molčala. Zakaj, ne bom pravil.

Surovi ton vsega našega časopisja je tudi mnogo pripomogel k surovosti. Kdaj bo časopisje prav spoznalo svojo nalogo: narod dvigati v vseh ozirih: v izobrazbi, v gospodarstvu, pa tudi v nramnosti.

Narod, kvišku! Jugoslavija ne potrebuje človeških surovin, potrebuje poštenih, blagih, zdravih in vernih ljudi.

Kako si že pel, ti pesnik iz solnčne Goriške:

Dlan nam krepka v dar je dana,
srce blago dar nam drag,
to le znači ti Slovana,
da je vedno jak in blag.

Zvestim vrača on zvestobo,
izdajalcem srd in smrt,
črti vraga, niega zlobo,
ljubi srca čut odprt.

Naše društveno življenje.

Neumestna misel, da se naj Vseslov. Ljudska Stranka pretvori v kmetoško stranko, se ni udeležila. Prav je, da se ni. Naša stranka odklanja vsak boj med posameznimi stanovimi, ker stoni na krščanskih načelih. Naša stranka je ljudska, to

se pravi kmetoška in delavska; samo na krščanskih načelih pravičnosti in vzajemnosti je mogoče združiti koristi in zahtev kmetoškega in delavskega stanu. Boj med tema dvema stanovoma bi škodoval obema, škodoval pa tudi državi. Pač pa je nujno potrebno, da se oba stanova organizirata v okviru Slovenske Ljudske Stranke. Posameznik ne premore dandanes ničesar; v današnjem boju za socialno pravičnost in za gospodarsko prenovo je zagotovljen uspeh le organizaciji, to se pravi: večji skupini ljudi, ki imajo isti cilj in skupna sredstva v dosego tega cilja. Zato moramo ustanovljati gospodarska in strokovna društva, delavska in kmetoška. Od teh društev je v veliki meri odvisno blagostanje našega kmetoškega in delavskega ljudstva, odvisen naš gospodarski napredek in politična moč. Uspeh društva pa je odvisen od njegovega delovanja. Kakšno naj bo življenje v naših prosvetnih društvih in v strokovnih zadrugah?

1. Zadrudna disciplina.

Za konsume in gospodarske zadruge, posejilnice itd., ki imajo denarno poslovanje, je predvsem potrebna zadrudna disciplina. Beseda »disciplina« pomeni red in pokorščino, ne slepe pokorščine do predstojnika, ampak pokorščino do veljave in zmage. Če kje, je v društvenem življenju potrebna disciplina. Zadrudna disciplina zahteva, da se posamezne zadrude centrali (osrednji zadrugi) pokore. Zadruga, ki nalaga svoj denar v banki, ne pa v zvezi, ne pozna zadrudne discipline. Zveza pozna splošni denarni položaj in lahko veliko pametneje posluje z denarjem, kakor pa posamezne zadruge same.

2. Zadrudni duh.

Prvi pobjoj za uspešno društveno delo je smisel za zadrudništvo, zadrudni duh. Vsak naš človek, delavec, kmet, obrtnik, hlapec, dekla, prav vsak mora začuti potrebo po društvu, ki odgovarja njegovemu stanu in njegovim potrebam. Organizirani stanoviti dosežejo vse, kar hočejo. V tem oziru so n. pr. socialnodemokratske organizacije občudovanja vredne. Črkostavci in železničarji so tako močno organizirani, da se njihovi delodajalci ne morejo uprati njihovim zahtevam. Ako pravijo črkostavci: Jutri začnemo s štrajkom (t. j. nehamo delati), ako nam tiskarna ne poviša plače, tedaj jim mora tiskarna zvišati plače ali pa ustaviti delo. En sam bi ne dosegel ničesar, ker so pa vsi v organizaciji, dosežejo vse. — Če hoče kmet, delavec, obrtnik sebi in svojemu stanu zboljšati življenje, se mora organizirati v društva, ki se bodo potegovala za njegove pravice in ugodnosti. A da društvo uspeva, mora vsak član po svojih močeh in dolžnostih sodelovati. Društvo, v katerem ni enotnega, smotrenega dela, ne bo doseglo ničesar. Društveno življenje zahteva od vodstva in od članov žrtev. Zakaj če si sam ne morem pomagati, če mi more pomagati le močna organizacija, tedaj je jasno, da moram pri društvu, pri organizaciji sodelovati, pomagati, da pomagam tako tudi samemu sebi. Ko delam za društvo, delam za-se. Čas in trud in denar, ki sem ga porabil za društveno delo, nikakor ni izgubljen, ampak je natožen kapital, ki

mi bo prinašal bogate obresti. Kdaj bozen v pojmovanju zadrudnega duha in socialnega življenja mi tako daleč, kakor so arbski kmetje, ki si v čast štejejo, če so člani zadrude, dasi morajo po zadrudnih pravilih biti abstinentje! Kadar bomo ljudstvu privzgojili ta socialni čut, da pri svojem delu ne bo mislilo na trenutno osebno korist, ampak na splošno blaginjo, potem šele bodo uspevale naše organizacije, takrat pa bo tudi zavladala prava in poštena demokracija.

3. Razdelitev dela.

»Organ« pomeni del, člen živega telesa. »Organizacija« je torej ujedinjenje, učenjenje, strnitev posameznih delov v skupno telo, v en organizem. Taki živi organizmi so naša društva. Pri živem telesu ima vsak člen svoje določeno delo, niti en del telesa ni brez dela: Glava, oči, ušesa, roke, želodec, vse ima svoje natančno določeno nalogo. Če le en del odpove svoje delo, ali če ga le slabo opravlja, trpi ves organizem. Prav tako je tudi z društvenim življenjem. Če predsednik ali tajnik ali tudi člani ne izpolnjujejo društvenih pravil, tedaj začne društvo hirati in polagoma umrje. Vsi člani društva morajo pri društvenem življenju sodelovati, a dele mora biti prav razdeljeno. Navadno pa dela v naših društvih le en sam, predsednik ali tajnik. Ta vodi sejo, daje nove misli in načrte, piše zapisnik itd. Drugi člani vodstva, odborniki, prihajajo k sejam — ali pa tudi ne — pa ne poznajo društvenih pravil, ne vedo, kaj se bo pri seji obravnavalo, ne vedo, bi li glasovali za predlog, ali bi ga odklonili; tako se v društvenem življenju začne neka stagnacija (zaspavanje), ki pripelje društvo polagoma do trajnega spanja. Tako društvo je seveda nepotrebno, boljše da ga ni.

4. Seja.

Odbor je glava društva, odborove seje pa tvorijo srce, iz katerega se pretaka kri po celem društvenem organizmu. Odborove seje so netivo in hrana društvenemu življenju. Čim več sej ima odbor, tem bolj živahno se razvija društveno življenje. Za vsako sejo pa mora biti gradivo pripravljeno. Za sejo naj se že naprej določi tvarina, dnevni red, ki se bo obravnavala, da se odborniki na to lahko pripravijo; zato pravila navadno določajo, da se morjo samostojni predlogi — za občne zbere — naprej naznaniti odboru, da se stvar vsestransko premisli in proučari, preden se sklene kot obvezna.

Pri sejah je zelo važna debata, to je razgovor o kakem predlogu ali o stvari, ki se naj šele sklene. Pri debati se stvar pojasni od vseh strani, več oči več vid, pravi pregovor; stavi se ugovori in pomisleki in če se vsi izkažejo kot brezpomembni, tedaj je jasno, da je stvar zrela za izvršitev. Pa tudi debata sama na sebi brez ozira na dotično stvar je za tista, ki se je udeležujejo, vzgojna in poučna. Koliko stvari pride tu v razgovor, ki so s predmetom le v daljnji zvezi, pa so važne in zanimive; eden ve to, drugi ono, kar je vedel prej le eden, vedo zdaj, ko se je o tem razpravljalo, vsi.

Pri sejah in občnih zborih naj se vrše

razgovori parlamentarno, to se pravi tako, kakor se vrše v zbornicah (parlament). Predsednik ali kdo drugi naj otvori sejo, nato se bere zapisnik prejšnje seje, potem pridejo poročila odbornikov o njihovem poslovanju od zadnje seje na vrsto, nato samostojni predlogi in končno služajnosti. Po vsaki točki naj vpraša predsednik, ima kdo k dotičnemu poročilu kaj pripomniti. Vsakdo ima pravico do besede, a šele kadar jo je dobil od predsednika. Brez predsednikovega dovoljenja ne sme nihče govoriti, drugače govore vsi kmalu in potem nastane taka zmešnjava, kakor ob zidanju babilonskega stolpa. Če se seja ne vrši parlamentarno, če vse vprek govori, tedaj seja navadno nima nobenega haska; pogosto ni jasno, se je li to sklenilo, ali se ni, je li predlog dobil večino ali ne. Če je kdo stavil predlog, tedaj predsednik otvori o njem debato. Vsak izmed navzočih naj pove, je li za predlog ali ne. Svoje mnenje naj podpre z razlogi, z dokazi. Dokler eden govori, naj vsi drugi molče; ko ta neha, naj se oglasi drugi. Ko so vsi povedali svoje mnenje, naj predsednik povzame skupne misli; naj pove tudi svoje mnenje, predlagatelj bo morda — zdaj, po debati — svoj predlog nekoliko izpremenil, predsednik naj da prej ta predlog na glasovanje, potem pa tudi drugi protipredlog, če ga je kdo stavil. Predlog, ki je dobil večino glasov, obvelja. Če dobita oba predloga enako glasov, odloči predsednik. Za vsak sklep naj se vrši glasovanje, razen tam, kjer je takoj jasno, da so vsi za to.

O vsaki seji naj se napravi kolikor mogoče natančen zapisnik, ki naj obsega vse društvene zadeve, ki so se v seji obravnale. Kar ni v nikaki zvezi z društvom, ne pride v zapisnik. Zapisnik se naj bo natančno ogledalo društvenega delovanja in potomec zanesljiva priča našega kulturnega razvoja. Vse stare društvene knjige naj se hranijo, to so važni dokumenti naše zgodovine, ki bodo pričali o našem delu za svobodo in blagostanje države.

5. Odbor.

V odboru so predsednik, tajnik, blagajnik in več ali manj odbornikov. Predsednikovo delo je, da vodi društveno delovanje; on sklicuje in vodi seje in zastopa društvo v javnosti in nasproti oblastem; odgovoren je za društveno delovanje, njegove ukrepe in prireditve. Predsednik mora biti o vseh društvenih pojavih poučen, v njegovih rokah se stekajo niti vsega društvenega delovanja. Predsednik naj bo ugleden, neodvisen, samostojen mož. — Tajnik je duša društva. On ima tajniška knjigo, piše zapisnik sej in izvršuje odborove sklepe, v kolikor so potrebna tukaj zapisniška dela; on piše vabila in sprejema in vpisuje dopise in vodi celo društveno pisarno. Tajnik mora biti vešč, spreten, izobražen. Skozi njegove roke gredo vse društvene podrobnosti, ki pa niso malenkosti. Njegov nalog je, da se vsi v družbi držijo za uspešno društveno delovanje.

Odborniki so nekak glas občinstva v odboru. Njihova naloga je, da da-

jejo odboru navodila in pojasnila (informacije), odborniki posredujejo zvezo med odborom in med člani, izražajo želje in nasvete in potrebe članov ter razglašajo odborove sklepe in sodelujejo pri njihovi izvršitvi. Odborniki naj bodo ljudje, ki imajo veselje in zanimanje za društveno delovanje in ki imajo vsaj nekaj znanja in razumevanja za tisto gospodarsko ali kulturno panogo, ki se v društvu goji.

6. Občni zbor.

Občni zbori so nekaka zdravniška priiskava, včasih so tudi operacija društva. Na občnih zborih podajajo odborniki svoja poročila, da vidijo navzoči člani društveno delovanje, uspehe in sedanje stanje društva. Na občnem zboru ima vsak član pravico izreči svojo sodbo o posameznih društvenih pojavih in o delovanju odbora in posameznih odbornikov. Občni zbor odobri delovanje društvenega odbora, ali pa tudi izrazi svoje pomisleke, zahteva v tej ali drugi zadevi pojasnila, določi društvenemu delovanju novo smer, nove vidike in nove naloge.

Občni zbor pa more odborovo in društveno delovanje prav presoditi in uspešno nadzirati le, če pozna društvena pravila in društveno delovanje in če na občni zbor pride. Kolikokrat se zgodi, da so občni zbori nesklepčni, ker je premalo članov navzočih. V takem društvu se ni združnega duha, tako društvo tudi ne more roditi zaželjenega sadu.

V gospodarskih društvih in zadrugah je naša moč in naša prihodnost. Društveno in gospodarsko življenje in delovanje je visoka šola prave jugoslovanske demokracije.

Samovzgoja.

Na prvi pogled so naslednje vaje čisto malenkostne, tako malenkostne, da se ti niti vredno ne zdi, ozreti se nanje. Toda če se začneš v njih urediti, boš videl, da je treba za to precej samopremagovanja. Dal Kdor bi jih izvajal dosledno v vseh okoliščinah skozi leto in dan, tega bi smeli ravno tako občudovati, kot občudujemo junaka, ki je bil skozi 52 mesecev svetovne vojske in strelskih jarkih in njegova korist za človeško družbo ne bo manjša kot je korist oboroženega vojaka za domovino. In katere so te vaje? Pogledajmo jih.

Vaja z očmi: Ne oziraj se z njimi brez potrebe naokrog! Predvsem pa obračaj svoje oči proč od stvari, ki bude v človeku meseno razpoloženje.

Vaje z jezikom: Ne govori nikdar, ne da bi poprej pomislil, kaj hočeš povedati. Ne izdejavaj zaupanih skrivnosti.

Ne razdiraj neutemeljenih govoric, tudi ne s pristavkom, da jih ne verjameš.

Nagovarjaj vsakega z vedrim licem. Ne raznašaj stvari, ki si jih slučajno zvedel o drugem, o katerih pa veš, da bi mu ne bilo všeč, če jih zvede zopet drugi.

Varuj se zasmehljivih opazk o navzočih in odsotnih; zato ne žali navzočih, ne ponižuj odsotnih.

Skušaj vselej tudi resnične napake svojega bližnjega kolikor največ mogoče opravičiti.

Vaje v družbi drugih: Govori malo, najmanj pa o sebi, zlasti se pa varuj bahanja. Zato ne omenjaj pohvalno ne sebe, ne svojega znanja in spretnosti, pa tudi ne svojih zaslug in zaslužnih sorodnikov, razven če si prepričan, da bo imel tudi tvoj bližnji od tega kako korist.

Nikar ne pretiravaj in govori samo to, kar zatrdno veš, da je res; to pa tudi tedaj, če bi

tudi imele nastati vsled povedane resnice sitnosti zate. Vendar pa ostani tudi v tem slučaju obziren in ljubezljiv.

Ne opravičuj samega sebe, če nimaš tehtnih razlogov.

Varuj se prerekanja in preprirov zlasti v manj važnih zadevah.

Vaje pri hrani in pijači: Jej in pij samo ob določenem času.

Odpovej se (za en teden, en mesec, ob posebnih priložnostih) vsem alkoholnim pijačam.

Odpovej se (za podoben čas) vsemu tobaku.

Kar pa prihraniš denarja pri tem, daj ga v dobrodelne namene.

Vaje pri posameznih dejanjih in okoliščinah: Izbiš si iz glave misli na nepopolnosti drugih in spominjaj se rajši njih kreposti.

Bodi ljubezljiv do drugih, stroj pa do samega sebe.

Nikjer nikoli ne išči zase kakih posebnosti in iz'em.

Karkoli je vredno da storiš, je vredno, da dobro napraviš.

Ne bodi radoveden o stvarih, ki tebe ne tičajo.

Ne vďaj se preveč čustvom, pa naj bodo vesela ali žalostna, naj se te poloti jeza ali malodušnost.

Pa tudi v boji in vsem zunanjem obnašanju kaži umerjenost, odločnost, premagovanje samega sebe.

Navadi se trpeti, ne da bi jadikoval, pa naj pride bolezen ali bolečina, žej ali lakota, mraz ali vročina, dušni ali telesni napor.

Varuj se raztresenosti in pozabljivosti; zato bodi točen pri vsaki stvari.

Ostani vedno vesel in priazen, dobrosrčen in velkodušen. In zlasti še: Nikar se togotiti. Tojota te poniža v sužnja napram sebi in drugim.

Kajnel V resnici lahke vaje na prvi pogled; toda, ko jih začneš dosledno izvajati, tedaj je treba kot rečeno, nadčloveškega napora. Zato jih je današnje dni prav malo, ki bi jim bili kos. Kos pa jim je bil vsaj deloma med drugimi tudi veliki iznajditelj stroclovoda z imenom Franklin.

Ko je bil namreč ta izredni mož star šele 22 let, je sklenil odstraniti iz svojega srca vse, kar je na njem slabega pustilo pricerjeno nagajenje, slabe navade, vzgoja drugih in okolica, v kateri je živel. V ta namen si je sestavil zapisnik dobrih lastnosti, ki jih je moral po njegovem mnenju imeti človek, ki je v resnici dober. Pa kmalu je uvidel, da mu ta zapisnik sam ne bo bogvekdaj koristil. Ni dosti, tako je kmalu spoznal, da ima človek vedno pred seboj v duhu dobre lastnosti; če hoče, da si jih tudi sam prilasti, je treba, da se polagoma v vsaki posebej vadi. Kako je pričel s to vajo sam pri sebi, nam Franklin opisuje sledeče:

»V roko sem vzel nov zapisnik. V njem pa sem na vsaki strani začrtal sedem kvadratov za sedem dni v tednu... Na vrhu kvadrata sem zapisal kratek vzdihljivec, s katerim sem svoje početje priporočil Bogu... V kvadratu same sem pa vsak večer zapisal pogreške, ki sem jih storil čez dan. Obenem pa sem gledal, da sem se vsak dan skozi cel teden prav posebno prizadeval za napredek v eni sami čednosti. In kaj sem doživel? Najprej sem spoznal, da imam mnogo več napak kot sem sprva sodil; toda vselej sem tolažil samega sebe, češ, saj imam vsaj dober sklep, da se jih iznebidim. Tudi mi je prišlo na misel, da bi vse skupaj pustil, saj itak ni drugega kot izguba časa. Vendar sem premagal samega sebe. In danes ob koncu svojega življenja moram priznati, da sicer nisem dosegel one popolnosti, ki sem jo v svojem 22. letu zamislil, vendar sem pa mnogo boljši in srečnejši človek, kot bi bil, če se ne bi bil ukvarjal s temi navideznimi malenkostmi. Zato sporočam to svojo čudno navado tudi svojim potomcem, ki naj vedo, da je njih prednik ravno po njej in po posebnem blagoslovu božjem dosegel srečo v življenju.«

**Najboljša in najsigurnejša
prilika za štedenje:**

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obre-
stuje po 2% brez kakega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Družinam padlih in pogre- šanih vojakov.

Vdova ima do pokojnine pra-
vico:

Če je njen mož padel pred sovražni-
kom, zadet od sovražnikovega orožja,
ali pa je umrl na ranah, težkih zunanjih
poškodbah, naporih vojske ali nalezljivih
bolezni, ki so ga doletele v izvrševanju
vojne službe.

Pokojnina pristoji vdovi ne glede na
to, če si mora sama kaj prislužiti ali ne,
ali pa če je premožna ali ne.

Vdova, ki ni živela skupaj z možem,
predno je odšel v vojsko, nima pravice do
pokojnine, razen če dokaže, da ona ni
kriva, da je prenehala zakonska skupnost
z možem. Dalje vdova ne dobi pokojnine,
če se dokaže, da je njen mož zagrešil velik
zločin (mož, ki je pobegnil k sovražniku
pred 3. oktobrom 1918 se ne smatra kot
vojaški begun, ravnotako ne oni, ki je radi
svojege jugoslovanskega mišljenja obsojen
na težko ječo).

Če dobi vdova po moževi smrti pokoj-
nino, se ji nakaže tudi za vsakega zakon-
skega ali pozakonjenega (legitimiranega)
otroka, ki ga ima v oskrbi, v zgojeval-
nina, katera se ji izplačuje toliko časa,
da ni otrok preskrbljen, in sicer pri dečkih
do končanega 16., pri deklicah do kon-
čanega 14. leta. Sirotam, ki obiskujejo tu-
zemske šole, se dovoli vzgojevalnina do
konca študij, vendar ne dalje kot do kon-
čanega 24. leta. Nepozakonjene (nelegiti-
mirane) sirote nimajo pravice do vzgoje-
valnine. Za take bi prišla slučajna milo-
ščina vpoštev.

Obojestransko osiroteli otroci, ki niso
še preskrbljeni, dobivajo posebno vzgoje-
valnino.

Vzgojevalnina za sirote brez staršev
ali pa za take sirote, katerih mati ali ma-
čeha ne dobiva pokojnine, se nakaže va-
ruhom (varuhinjam).

Zakoni z dne 27. aprila 1887, drž. zak.
št. 41, 3. aprila 1891, drž. zak. št. 48,
28. marca 1896, drž. zak. št. 48 in 19. mar-
ca 1907, drž. zak. št. 86, ostanje do na-
dalinje naredbe še v veljavi.

5

Vloge

za pokojnino vdov in vzgojevalnino sirot
naj vsebujejo sledeče podatke:

1. čin (sarža) moža (očeta);
2. ime in priimek umrlega (padlega)
ali pogrešanega;

3. pri kateri četi, zavodu itd. je služil;
4. a) kdaj in kje je umrl, padel ali se
pogreša;

- b) kje je pokopan;
5. civilni poklic moža (očeta);
6. a) ime vdove (žene) ali
- b) ime varuha (varuhinje);
7. imena in rojstni podatki živečih

otrok:
a) zakonskih,
b) pozakonjenih (legitimiranih),
c) nezakonskih (nelegitimiranih);
8. ali so vsi otroci v oskrbi matere
(mačeha)?;

9. je-li vdova (žena) do mobilizacije
živela s pokojnim (pogrešanim) možem v
zakonski skupnosti?;

10. stanovališče in natančni naslov
stanovanja vdove (žene) oziroma, ako so
otroci tudi brez matere, varuhovo ime,
stanovališče in natančen naslov stanova-
nja. (Ne pozabite navesti zadnjo po-
što, ker je to za pošiljatev denarja zelo
važno);

11. ali prejema rodbina prispevek za
preživljanje oziroma državno podporo
(naklonitev), ali kako drugo?

K tej vlogi naj priloži vdova (žena,
varuh, varuhinja) sledeče listine;

- a) krstni (rojstni) list vdove (žene);
- b) poročni list vdove (žene);
- c) krstne (rojstne) liste otrok;
- d) mrtvaški list (izvleček iz mrtva-
škega spisa);

e) spričevalo o zakonski skupnosti do
mobilizacije (uvrstitve v vojsko).

Varuh naj priloži tudi:
f) mrtvaški list vdove.

Vse te listine se lahko nadomestijo s
poročilom župnega urada, ki
vsebuje vse podatke iz krstne (rojstne),
poročne in mrliške matice o družini, ter
potrdilo o zakonski skupnosti.

Stranka naj predloži vloge edinole ob-
činskemu uradu!

Občinski urad jo pregleda, priloži do-
movinski list umrlega (padlega) ali pogre-
šanega in predloži vse skupaj okrajnemu
glavarstvu. Ako ni mogoče napraviti do-
movinskega lista, naj se vzrok kratko na-
vede, n. pr. družina ima domovinsko pra-
vico v zasedenem ozemlju (n. pr. Solkanu,
Primorsko), ali izven naše države.

Okrajno glavarstvo dopolni vlogo s
spričevalom o nepremožnosti ali s premo-
ženjskim izkazom ter z uradnim zdravni-
škim spričevalom o zdravstvenem stanju
vdove (žene) in s potrdilom, ako družina
prejema vzdrževalnino ali kako podporo,
(naklonitev). — Tako spopolnjeno vlogo
naj glavarstvo vpošlje pristojnemu
vojnemu dopolnilnemu povelj-
stvu.

Vojno dopolnilno poveljstvo preskri-
še vse potrebne listine v smislu točke 4,
okrožnice z dne 14. septembra 1887, Prea.
št. 4872 (N. V. Bl. 30).

Iz vloge mora biti razvidno, da je po-
kojnik podlezel ranam, naporom, nezgo-

dam ali drugim vojnim poškodbam, za-
dobljenimi pred sovražnikom, oziroma
brez lastne krivde v izvrševanju vojaške
službe.

Vojno dopolnilno poveljstvo predloži
vlogo za preskrbovalnino vojaški in-
tendanci za Slovenijo v Ljub-
ljani.

Do pokojnine imajo po zakonu o voj-
nih dajatvah pod danimi pogoji pravico
tudi vdove po možeh, ki so bili med voj-
sko omenjenemu zakonu podvrženi ali, ki
so prostovoljno opravljali vojaško službo.

Vdove po vojaki, ki niso vsled voj-
ske (izvrševanja vojaške službe) umrli, ne
dobe pokojnine. Lahko pa prosijo za mi-
lostno pokojnino.

Takim vlogam za milostno pokojnino
naj vdova poleg drugih prilog priloži tudi
spričevalo nravnosti.

Vloga in priloge so kolka proste.

Vse stranke in uradi naj se strogo rav-
najo po teh navodilih; pomislijo naj, da
nepravilno napravljena vloga zelo otež-
koči in množi uradno delo; največ pa trpi
seveda stranka, ker se rešitev prošnje
radi nepravilne vloge zelo zavleče.

Kdo izmed vrnivših se

ve kaj o sledečih izgubljenih vojakih:

1. Ivan Lach, pp. 117, v. p. 113. Ti-
rolska fronta. Pogrešan od 5. okt. 1918. —
Rezi Lach, Rožno 22, p. Rajhenburg.

2. Jožef Gregorič, domobr. pp. 27.
Ujet. Zadnjikrat pisal avgusta 1916 iz Moskve.
— Jožef Gregorič, Struge 6, pošta Videm pri
Dobrepoljah.

3. Konrad Muršec, organist iz Skoč-
dola. Invalid. — Alojzij Muršec, Nadvišec 10,
p. Sv. Lenart v Slov. goricah.

4. Jožef Novak, ujetnik na Ruskem
v Kasaja gorah, gub. Tula. — Terezija Gorenc,
Golobnjek 25, p. Mirnapec, Dolenjsko.

5. Janez Tome, domobr. pp. 27. Pisal
zadnjikrat iz Budapešte marca 1915. — Ana
Tome, Zvirkovrh 2, p. Metlika.

6. Anton Šmalc, pp. 17, maršbaon 13,
v. p. 32. Zadnje pismo 7. sept. 1915. — Ivan
Šmalc, Mirna, Dolenjsko.

7. Alojzij Božič, Ujet 1916. Zadnjik-
rat pisal iz Konstatinoveke, gub. Jekaterino-
slav 28. okt. 1917. — Neža Božič, Lomno 9,
p. Krško.

8. Jože Imperl, poljski topn. p. 22,
bat. II., v. p. 385. Zadnje pismo s Tirolskega
oktobra 1918. — Franc Imperl, Razbor, pošta
Loka pri Zidanem mostu.

9. Jožef Težak iz Rosalnice pri Met-
liki. Zadnje pismo iz Galicije 19. junja 1915.
— Katarina Težak, Rosalnica 33, p. Metlika.

10. Franc Lukač, domobr. pp. 27.
Odšel 1914 v Galicijo in od tedaj nobeneva
glasu. — Urban Lukač, p. Sava ob južni žel.

11. Alojzij Bregar, ujet v gub. Perm,
P. Grišovskaja Muhanovskij, Rusija. — Ivan
Bregar, Leše, p. Sava ob južni žel.

12. Anton Štamcar, pp. 17, marš-
baon 4. V Galiciji zbolel za kolero, odpeljan v
bolnišnico Nowie mesto, ki pa je bilo novem-
bra 1914 od Rusov zajeto. — Marija Štamcar,
Čučnja vas 8, p. Trebelno.

13. Franc Novak, pp. 27, komp. 14,
v. p. 48. Od leta 1914. se iz Galicije ni več
odsl. — Marijana Novak, Jama 32, p. Stra-
žišče pri Kranju.

14. Ivan Kastelic, pp. 17, komp. 3.
Ujet marca 1915. Zadnjikrat pisal septembra 1917
iz kraja Tocki, gub. Samarska.

15. Simon Kurent, Ujet v Karpatih
— Franca Kurent, Sv. Katarina, p. Trbovlje II.

16. Valentin Peternel, pp. 17, 3.
komp. Odšel 1914 v Galicijo in od tedaj no-

baneja glasn. — Neža Peternel, Podkuše 32, p. Dovje, Gorenjako.

17. Rudolf Berčon, domobr. pp. 27. Ujet. Zadnje pismo iz kraja Omsk marca 1918. Bernardina Brčon, Javorje, p. Smartno pri Ljuti.

18. Jožef Klemen, lov. baon. 7. Ujet. Bolan v Samara, gub. Samarska, bolnišnica. Zadnje pismo maja 1918. — Marija Klemen, Bela 20, p. Motnik pri Kamniku.

19. Anton Babnik, pp. 17, komp. 8. Ujet 1914. — Kasaja gora, Sudakovski zavod, gub. Tula. Zadnje pismo iz Sibirije maja 1918. — Franja Babnik, Polica 10, p. Višnja gora.

20. Martin Križan, topn. p. 28, bat. 3, v. p. 386. Zadnje pismo oktobra leta 7 s Tirolskega. — Anton Križan, Sveržaki 7, p. Metlika.

21. Andrej Lukan, lovski baon št. 7, komp. 4. Ujet v Karpatih. — Neža Lukan, Ljubogoina 10, p. Horjul.

22. Janez Prestor, pp. 127, v. p. 369. Zadnje pismo oktobra 1918. — Helena Prestor, Kolovrat, p. Medija-Izlake.

23. Janez Šarl, domobr. pp. 27, komp. 5, v. p. 53. Pogreša se od oktobra 1916. Bil na italijanskem bojišču. — Fani Šarl, Kupljenik 12, p. Boh. Bela.

24. Karol Mustavar, pp. 17, komp. 6, v. p. 53. Zadnje pismo maja 1915 iz Galicije. Jožef Mustavar, Ponikve, p. Dobrepolje, Dolenjsko.

25. Janez Ančnik, pp. 117, komp. 43, v. p. 576. Zadnje pismo s Tirolskega oktobra 1918. — Anton Ančnik, Verh 11, p. Želimlje.

26. Anton Porenta, dabr. pp. 27, št. 14 v. p. 630. Odsel v Galicijo. Zadnje pismo junija 1916. — Helena Porenta, Štefanja vas 47, p. Sp. Hrušica pri Ljubljani.

Listek

Junakinja iz Štajra.

Povest. Prevaža ***

(Dalje.)

Nasprotno je trdil, da je stari tokajec izredno uspešno sredstvo zoper kugo, zoper lišajc, skratka: zoper vse bolezni.

Med komisariji je bil tudi starešina Hendelove hiše, stari Volfgang, gospod iz Aiheta. Z levo se je upiral na služabnika, z desno pa na svojo palico; vse se je spoštljivo dvignilo, ko je vstopil v dverano, in dva svetovalca sta mu prinesla lažaden, blazinast stol.

Sodnik se je vrnil na svoj prostor, krajevsko se je usedel ter položil svojo roko, na kateri se je blestel prstan, na kužni red. »Gospodje komisariji vedo, zakaj gre?« je velel. »Seveda vemo,« je rekel Bertold, »za nemnost gre. Nadejamo se, da je menih Albert nekoliko prismojen, a ne hudoben.« »Hudobnež je,« je trdo odgovoril sodnik Hendel. Listal je v kužni postavi ter se neprestano nemirno oziral proti vratom. Sto jih je slo za procesijo, da kljubujejo njegovi moči, nezasišano! Iz dvorišča sem valuje šumenje in drvenje. Tu spodaj so, zalega, norci, sodrgal! Ha! No, sedaj jih ima, sedaj je konec! Dolgo je čakal.

Henrik je tu. »Jezes, pobl!« veselo gode Bertold, »Bog te živi, Henrik! Kako pa je? Kaj se je zgodilo?«

S temnim čelom, ne meneč se za pozdrave, ki so mu prihajali od vseh strani, je skoraj nejevoljno, pernat klobuk v rokah držec, s hlapčevim mečem ob boku, vstopil Henrik v dvorano, stopil tja pred sodnikov stol in je kljubovalno rekel:

»Pri Dambahu sem zajel procesijo, kakor ste mi naročili... Spodaj je. Menih... in deklet sta tu.«

Z roko je zamahnil proti vratom, ne da bi se ozrl.

»Dobro! Hvala ti. Dobro, hitro, izvrstno si opravil svojo stvar,« je skoraj nežno rekel

Hendel ter je vstal in svojega sina potrkal po rami. Obenem pa je z jeznimi pogledi meril oba krivca, ki sta stala na pragu, zastražena po dveh strelcih.

»Pridita sem, vidva tam-le!« je zapovedal sodnik.

Mirno je pristopil menih, na njegovi levici je stopala deklica. Spodaj je oddala zastavo najstarejšemu romarju, sedaj ima pa roki, ki so se danes dvignile k viteškemu udarcu, otroško ljubko sklenjeni, napol pokriti od volnate rute, ki ji ogrinja hrbet in prsi.

Oba sta obstala nekoliko za Henrikom. Brez strahu, z jasnim pogledom je zrla v razsrijeni sodnikov obraz. Albert se je poln skrbi oziral nanjo, tudi drugi možje v dvorani so jo gledali. Lepa je papeževal.

»Sramota, saj je še otrok. Otroke ščuvajo,« je godel Bertold.

»Menih Albert, tebe dobro poznam,« je grmel proti bledemu menihu sodnikov glas, puhteč srda in sovraštva.

»Dostikrat, še včeraj si brizgal vame papeške psovke. Danes si položil krono na svoje psovanje in zapeljevanje ubožcev, ti nesramni zapeljivec ljudstva! — Ti pa, ženšče, si Stefana Švertner iz Štajerdorfa, kaj?«

»Da, sem,« je odločno odgovorila Stefana, »toda gospod pater pa ni to, kar ste rekli.«

»Vidva bosta čula svojo sodbo, kadar bo ta-le,« — Hendel je pokazal na detomorilko, »zaslišana in sojena.«

Zločinka je zastokala in sklenila roki. »Tako dolgo pa bosta stala tukaj in čakala.«

Lajtnant Hendel, ti pa pojdeš doli in boš, dokler se bo vršila sodba, pazil na red, zlasti pa na to, da papeška sodrga ne kali miru. Preden pa greš, povej, kako je bilo pri zajetu? So se li branili?«

Henrik Hendel je krčevito prijel za meč. Ni pogledal deklice, tudi je ni hotel videti, saj je vedel, da mirno in dostojanstveno stoji poleg njega in da niti ne pogleda ne njega, ki jo je ujeto sem pripeljal, dočim ga je morilka skrivaj predrzno občudovala.

Sedaj pa naj očetu odgovori in naj mu pove, da se mu je deklica dejansko postavila v bran. To bi morala drago plačati... Spodaj stoji sramotni steber, Stišnil je ustnici, po tem je zaničljivo rekel:

»Z orožjem se niso branili.«

Sodnik je vprašal dalje:

»Morda drugače? So psovali in hujskali? Ne izgledajo, da bi se bili v hipu udali premoči.«

Mladi Hendel se je smehljajal:

»Menih je psoval.«

Tedaj nekdo nalahno stopi na njegovo levo. Zdrsnil se je. Bila je Steana. Stala je poleg njega in je mirno rekla:

»To ni res, gospod.«

Sodnik se je zadril na deklico:

»Kako si drzneš temu gospodu in junaku, ki je moj sin, reči, da laže?«

»In vendar ni govoril resnice,« je neustraheno odgovorila. Ze pri prvi besedi krivoverškega poba je opazila, da bi rad zvalil vso krivdo na duhovnika, in to ne sme biti; naj bi spustil nanjo svojo jezo ta krivoverec, toda ne pusti, obrekovati svetega moža, nikakor ne.

»Pravite, da je psoval duhovnik, vi ste psovali!« je vzkliknila z jasnim, napol otroškim, napol dekliskim glasom in je s oagumnim pogledom izzivala svojega mladega preganjalca. »Vi ste s svojim mečem napadli njega, ki vam ni ničesar storil, niti ni imel orožja; on se ni branil, pač pa sem jaz z zastavo skočila med vaju. Zakaj pa tega ne poveste?«

»Kaj? Kako?« je železnostrogo vmes posegel sodnik. »Ti si se dejansko zoperstavila mojemu sinu, to si si drznila, ti ubogo niče?«

»Da!« je glasno odgovorila.

»Henrik, zakaj mi nisi tega povedal?«

Ta je z glavo nazaj zamahnil, divje je gledal ter se je grabil za pas meča. Naj hudič vzame vse skupaj. Sedaj ga je že vdrguč uselka ta satanska papežnica, vrhutega mu še očita, da je lažnik, da govori neresnico.

»Sem li stara baba, da naj vam natvezem vsako prazno čenčo?« je jezno vprašal, mesto da bi bil odgovoril na očetovo vprašanje.

»Da, ti si se zakadila v mene,« je v hipu srdito zakričal ter se je okrenil proti deklici. Tedaj se je pa nasmehnil ta hudičev papeški deklčič, ki je bil kakor golobček med ptiči roparji.

Stari Bertold se je nekoliko naprej sklonil iz vrste komisarijev, muzal se je ob ščtinnasti bradi ter je zamrmral: »Otroci, otroci, ne rvaite se!« Saj sta res še otroka, oni naj bo za rablja, ona pa mora stati pred sodiščem, ta je pa res trda.

»Ti si me naskočila in si mi zdrobila meč. Misliš li, da mi je kaj zato — zaradi tebe?« je tepetal mladi lajtnant. »Misliš li, da smatram to za dejanski upor, ki ga je treba naznaniti Ha, smejem se, četudi nosim sedaj hlapčev meč.«

Jezno je potresel nagnusno motovilo; Stefana se je smehljajala.

»Ne prideš mi blizu, papeška cundra, niti dejanski, niti z jezikom, premalo te je; pa eno ti povem: lagal nisem, ne; res je, psoval sem, pa far je tud psoval, kdo je pa prvi začel, to ve Bog! Z lažnivcem pa pitaj koga drugega, ne mene, da veš.«

Sedaj pa grem. Z babnicami se ne bom prekal, predober sem za to.«

Jezno je pogledal deklico in je odcepel iz sobe.

»Nezaslišano! Kaj takega si drzne reči mlademu Hedelnu natakarcica vpriču mestnih svetovalcev!« so se hudovali mestni očetje.

»Mir, gospodje!«

Sodnikov obraz se razgrne v temo, toda poslali se smehlja:

»Prav ima moj sin, taka ženska ne seže do njega, sicer pa ji za njeno predrznost ne izostane kazen.«

»Stopita nazaj, vidva, počakajta tam,« se je zadril sodnik na deklico in na duhovnika. »Vi strelci, pazite nanju, dokler jih ne pokličem.«

»Stefana, ne bila bi smela dražiti sodnika in njegovega sina,« je nalahno očital Albert dekletu.

»Resnica mora na dan!« je odgovorila in se je proseče vanj ozrla. Može v dvorani so gledali nanjo, sodnik pa se je vrnil k detomorilki.

»Vem, dete moje. Toda ti si meni na ljubo,« duhovnikov glas je postal še tišji, »po krivici očitala temu človeku, da je brez vzroka potegnil meč. Ne, otrok moj! Tudi jaz sem mu jih nekaj povedal, in sicer najprej! Tak človek si ne pusti kaj takega reči!«

Stefana je povsila glavo. Ni zadovoljen z njo, to ji gre močno k srcu.

Sodnik se je obrnil k morilki, ki je zopet pred njim klečala, ter se je tuintam ledeno-mrzlo, žugajoče ozrl na meniha in deklico, ki sta tam zadaj stala in pričakovala zasliševanja.

»Nadejam se,« je rekel morilki, »da si vse po pravici povedala in da nisi ničesar zamolčala. Sedaj mi pa še povej, če ti je oče tvojeja nesrečnega otroka najprej zakon obljubil in je šele potem prelomil besedo, ali pa o zakonu niti govora ni bilo med vama.«

»Ne poslušaj sedaj, Stefana, kar ta-le govori,« je polglasno velel Albert z onim glasom, s katerim ji je govoril v izpovednici.

Deklica je sočutno opazovala ubogo grešnico in je vprašala:

»Zakaj pa ne? Kdo pa je?«

»Ne vem, toda ni se ogibala hudih priložnosti, tega pa tebi ni treba slišati.«

Vzel je iz bevirja podobico s tiskano molitvico ter jo ji podal. »To-le beri,« je rekel, »da ti ne bo dolgčas.«

Stefana je začela brati.

Svetovalci so slišali; kar je menih rekel deklicij; posmežoval so se, eden je pa rekel: »Kako nežno vest imajo. Muhe precejajo, kamele pa požirajo.«

»Obljubil mi je zakon, Bog mi je pričal, strogi gospod,« je odgovorila morilka na sodnikovo vprašanje ter je pritisnila roko na srce. »Na sv. Tomaža dan še mi je rekel: »Jerica, ne bodo še cvetele vijolice, ko te bom popeljal v cerkev, jaz, tvoj najzvestejši, in bova mož in žena!«

»Torej te je nalagal,« je z votlim, globokim glasom rekel sodnik. »Lep ljubimec iz brezvest.«

»Strogi gospod sodnik, nalaгал... mi-dim, da ne. Je pač takrat zares tako mislil,« e dvignila nesrečnica obraz, ki so ga zalivale vroče solze. »Ljubli me je, res me je mislil poročiti, verujite mi, gospod sodnik, pa druga lekleta so mu zmešala pamet, da se je pre-mislil in ni držal besede.«

»Misliš, ubogi otrok.« V hipu je Hendel obrnil svoj pogled, ki je rezal kakor bodalo, za Stefano in se je zadrl nanjo:

»Ti papežnica tam! Čuješ-li?«

»Kaj zapovedujete?«

»Poslušaj, kaj pravi to-le ubogo dekle. Zapeljal je je zapelivce ter jo spravil v naj-rečjo nesrečo, pa ona mu niti laži ne očita. Ti pa, strupeni jerik, si obdolžila laži mojega sina, ki ga spoštuje ves Štajer, ki ga je odli-coval sam cesar, to pa iz zgolj sovraštva do zas, ki smo vaši gospodje, ki nas vi, papeška sodruga, obrekujete, kjerkoli in kadarkoli le morete. Sram te boji, fej, tebi in tvoji za-stavi, tvoji molitveni knjizici z vso pobožno šaro vred! Sram te boji te grešnice, ki bolj pozna ljubezen do bližnjega, kakor ti.«

Stefana je zgenila ustni, toda ni odgovo-rila besedice, ker ji je pater s stroгим pogle-đom velel molk.

Hendel je morilki stavlil že nekaj vprašanj, na katere je tresoč se odgovarjala. Nato je prebral zapisnik ter je, ne da bi se kaj glasovalo, s svetlovalci vred vstal ter rekel:

»Življenje je sveto. Ti uboga deklica, ki tu pred nami ležiš na kolenih in grenko objo-kuješ svoj greh, ki v nežni sramečljivosti, ki krasi ženski spol, nočeš očitati laži slepar-skemu goljufu, si prelomila to zapoved v težki uri, ko valed bolečine, strahu in sramote nisi obvladovala svojih čustev in ti je potemnel um; tvoje ubogo dete je proč, za eno uro slasti ti preostaja življenje, polno žalosti in obupa. — Bil je čas, to je bilo takrat, ko so še vla-dali papeški krvoločniki, ko so dekleta, ki so kaj takega storila, šiva zakopavali in so jim potem v grob, v živa srca zabijali kole. Tako so naredili z neko Apolonijo.«

Morilka je na glas zakrivila.

Med svetlovalci je nekdo zamrmral: »Apo-lonijo je sodil protestantovski sodnik Adam Pfeiferl, li naj katoličani nosimo vse grehe, ki so se kdaj zgodili v Štajru? Bil je Radl-majer, ki mu je srce kipeło žalosti. To je pra-rični sodnik štajerski, ta žele laže, ta laže te huje kakor njegov sin...«

Hendel je s povzdignjenim glasom nada-ševal:

»To grozno postavo so dali katoličani in so se žal pozneje tudi protestantovski sodniki po njej ravnali. Jaz pa sem jo takoj črtal, ker ni človeška. Ni še preteklo mnogo let, ko so v Štainfeldu sodili zadnje detomorilke; ves mesni svet je bil zraven na konjih. Z grozo in žalostjo sem slišal njen zadnji klic: »Mene sodite v smrt, njega puščate v svobodi?« Ko je mestni pisar bral sodbo, mu je kri tekla iz nosa tako zelo, da je moral prenehati z branjem; tedaj je vsa množica zaklicala: »No-dolžna je!« Umrla je pod drugim udarcem sekire, ker je rebelj prvokrat napačno za-mahnil; jaz pa sem že takrat sklenil: Če kdaj postanem sodnik, in bi stala kdaj pred mojim sodnim stolom ženska, ki je prišla v največjo nesrečo iz zgolj prevelike ljubezni, a ne iz sovraštva, bi bil nasproti njej usmi-šen, kakor je bil Krist nasproti Magdaleni — prizanesel bi ji, kolikor bi mi le dopuščala postava.«

Morilka Jerica tukaj-le je že mlada, nima je mnogo mesecev nad dvajset let, vrhutega je bila, kakor je sama izpovedala in so potrdile priče, oni nesrečni dan, ko je izvršila ta žalostni čin, vsled žalosti in sramote vsa iz sebe. Povedala nam je, da še pravzaprav ne ve, kako se je zgodilo: je-li sama vrgla otroka v Štajro, ali pa se ji je sam izmuznil iz slabotnih rok.

(Dalje.)

LISTNICA UREDNIŠTVA

Z. S. W. Razmere pri vas so nam popol-noma nezname, zato Vam žal ne moremo dati nobenega sveta.

A. B.: Prošnja je silno veliko in se ne morejo vse hkratu rešiti. Pojdite s potrdilom župnega in občinskega urada, da se res ne morete preživeti, h davkarjih, da vam izplača predujem. Seveda na davkarjih ne izplača-juje radi, ker bi potem vsi prišli nad njo, na-zadnje je pa vendarle jasno, da večina prošnji ne bo uslišanih, ker so le neopravičeno vlo-žene. Berite našo tozadevno notico v doma-čih novicah. Lahko pa se pritožite potem na okrajno glavarstvo. Ampak ne brez podpisa, kot pri nas!

Fr. U. P. Mesečne odškodnine zato ne dobite, ker ni nobene zveze s Trstom. Kadar se ta zveza upostavi, pišite naravnost v Trst na zavarovalnico.

OKLIC.

1665

Mojstrska bolniška in podporna blagajna za sodni okraj vrhniški na Vrhnikih ima svoj ustanovni občni zbor

dne 18. marca 1919 ob 2^h uri popoldne v pre-sterih Društvenega doma na Vrhnikih.

Dnevni red:

1. Ustanovitev mojstrske bolniške in podporne blagajne ter odobritev pravil.
2. Vpisovanje članov in sploh pristop k blagajni.
3. Volitev nadzorstva, razsodišča in podružničnega odbora.
4. Slučajnosti.

Odbor.

Vabilo na

redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Zgornjem Tuhinju

registrirane zadruga s neomejeno zavezo,

ki se vrši dne 30. marca 1919 ob 4. uri popoldne v hranilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Odobrenje računskega zaključka za leto 1918.
3. Poročilo načelnstva.
4. Poročilo nadzorništvu.
5. Volitev enega odbornika.
6. Slučajnosti.

Ako bi o napovedanem času občni zbor ne bil sklepčen, vrši se eno uro pozneje na istem kraju in s istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki sklepa pravomočno ne glede na število navzočih.

1664

Načelnstva.

Citajte!

.....

Ravnokar je izšla knjižica:

Dr. B. Derč: „Dojenček, njega negovanje in prehrana.“

Vse matere, ki hočejo vzrediti zdrave in krepke otroke, morajo čitati to knjižico. Pisatelj — zdravnik-strokovnjak za otroške bolezni — po-daja praktične nasvete, kako je ravnati s do-jenčki. Knjižica se naroča pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Šodna ulica št. 6. Cena K 8.—, s poštnino K 3.30. Denar je poslati naprej, ali pa se pošlje knjižica po povzetju.

Sprejemem

štart

močne delavce

za izdelovanje cementne strošne opeke proti dnevnemu zaslužku od K 12.— do K 22.—. Prosta hrana in stanovanje.

Miha Omahen, Višnjagora.

.....

.....

kuharica

Dobra samostojna kuharica z večletnimi spričevali za veliko gospodinjstvo. Ponudbe na posestvo Voljevi potok, p. Radomlje.

Naznanilo! Slavnemu občinstvu nudim sledečo blago: Polvolneno blago v lepih vzorcih za ženske obleke, črna klot, šifon, bele kotenine in pisano (cvrtncajg) za vaškdanje obleke in predpasnike od 16 K dalje. Velika la-bira kambrikastih in delenastih robcev, suk-nec najboljšje vrste. Vse res pravo blago po najnižjih cenah. Vzorci se ne razpošiljajo. Kdor potrebuje, naj se osebno potruđi. Se priporoča Ivanka Fraprotnik, Ljubljana, Sv. Petra cesta 23.

Kmečki sin na dobrem glasu, gojenec kmetijske šole, ki je več let služil pri oročnikih in ima 20.000 K promoenja, se želi spoznati s poštnim kmečkim de-kletom, ki bi imela svojo lastno kmetijo in se misli v kratkem poročiti. Ponudbe če mogoče s sliko na upravo Domoljuba pod št. 1584.

NAZNAJANJAM

slavnemu občinstvu, zalogo narejenih čevljev da imam zopet domačega izdelka ter se priporočam za finejša dela natančno po meri. CERAR KAROL, čevljarški 1487 mojster, Lukovica pri Domžalah. (10)

Vsakovrstna semena

sube gobe, prazne vreče in druge pridelke kupuje trgovina s semeni SEVER & komp. LJUBLJANA, Wolfova ulica št. 12. :-

Sadjevec, vino in kisló vodo

razpošilja A. Oset, p. Guš anj. 1663

Vajenec v lakirarsko in sedlarsko obrt se takoj sprejme v brano in stanovanje v starosti do 18 let FRAN WISJAN, Kolođevraska ulica št. 23, Ljubljana. 1661

Med in vosek imam naprodaj: med-pitance, zanesljiv, 100 kg; vosek, pristno žebelni, 50 kg. Cena po dogovoru. Ku-pec naj se obrne na naslov: Ignacij Grčar, Cvibelj 3, p. Kužembek. 1663

Služba

1663

cerkvenika-organista

se razpisuje pri Sv. Križu nad Jesenicami, Gaj. Plača po dogovoru. Nastop takoj. Župni urad Sv. Križ nad Jesenicami.

Pridno dekle za hišo in vrt se proti prav dobri plači in hrani takoj sprejme. Naslov pove uprava tega lista pod št. 108.0 Pogoji: čednost in marljivost; prednost imajo starejše s dolgotrajnimi službami. Vstop po dogovoru. 1660

MAT. ARBI

delavnica peči in štedilnikov Lukovica pri Domžalah priporoča zalogo krušnih peči in plošč za štedilnike ter vseh vrst sobnih peči.

Najlepši kras za verande, balkone, okna itd. znani gorski visočci 1677

nageljni

Pošiljajo se na vsestrani. Cenik zastoj in franko. Roman Brezočnik, razpošiljalnica gorskih na-goljnov, Maribor ob Dr. Gaur. Hackl-ova ul. 2

Kapita vsako množino lepe trtega

prediva

Porodbe ustmeno ali pisмено s ceno in vzor-
cem je poslati na Ivan M. Adamič, Ljubljana,
Sv. Petra cesta št. 21.

Vešč cerkvenik

s dobrimi spričevali 1866 službe cerkvenika
pri fari na deželi. Naslov dobi dotični župnik
urad pri upravi „Domoljuba“ pod števil. 1880.

Čevlje in opanke

vsake vrste si lahko sam nabije (tumpia) če si
narodi

SMEV **železni last**
(kopito)

za ceno od K 14.-- postavno tovarna. Pošilja po
poštnem povzetju

SMEV, tvornica strojeva, Bjelovar.

Ker ni več 1568

VOJSKA

se vrši od 3. do 20. marca velika

RAZPRODAJA

vsaga vojnega sukna, volne, bele in
pisane tkanine, modrovina, hlače-
vine, perila, fenske, moške in otroške
konfekcije, čevljev iz raznega dru-
gega blaga po ogromno znižanih
cenah ter se razen tega pri odvzemu
11 m ali kosov enovrstnega blaga
računa samo za deset, v veletrgovini
in razpošiljalni R. Stermečki v Celju.

Avtomatična past

na podgane K 7.50, za miši,
in ploščevine najboljša izvršit-
ev K 11.50 love brea nad-
sorovta do 40 šivali v eni
noči, ne zapnete nikake sledi
in se same sopot nastavijo.
— Past za ščurke „Rapid“
rjeme za tisoče ščurkov v eni noči, po K 8.50. — Izobno
delujoči levilca za muhe „Nova“ komad K 6.20. Povsed
najboljši aspehi. Mnogo zahvalno. Pošilja se po povzetju.
Poštnina K 1.20. Izvozna tvrdka **TINTNER**, Dunaj III, 9,
Neulinggasse 11.

Zenske lase

rezane in nedeane ku-
puje v vsaki množini
po najvišji ceni
Matije Podkrajske
brivec, Ljubljana,
Sv. Petra cesta 22.

Cementna strešna opeka

najbolj trpežne vrste
se dobi pri tvrdki

Ioan Jelačin, Ljubljana
Emonska cesta 2. 4792

Korenjevo seme,

domače, zanesljivo in priznano
najboljše razpošilja zopet Franc
Čelik, Sv. Gregor, p. Ortnak, po 3 K liter, pri odjemu
nad 10 l pa po K 2.50, Pesa za krmo mamutovka,
velikanska, valjasta, po 8 K liter, pri odjemu nad
nad 10 l po K 6.50. Dalje **HEZOL** natičnik in zgodnji
grah, oboje po ugodni ceni. Pošilja se le proti
povzetju. 1388 (3)

Živinorejci!

Sauermann Kerber-
jevo krepljeno krmilo
kot najboljša krr'a za govedo, prašiče in
konje je zopet došlo. Učinkuje: hitro rast, po-
vzdigo molznosti, okusno krmo in čvrsti nastavek
mesa in masti. Poskusite, da se prepričate. 1 zav.
5 kg K 14.80. Glavna zaloga in prodaja **MILAN**
1374 **KRAVANJA**, Begunje pri Bakiaku. 3

500 gozdnih delavcev

za v bosanske gozde, k veliki parni žagi se sprej-
me tako v delo. Plača 20 do 30 K dnevno. Lastna
aprovizacija. Orodje je po možnosti prinesiti s se-
boj. Voznina se plača. Oglasite se osebno vsak
četrtak popoldne v našem uradu v Ljubljani,
Stritarjeva ulica št. 3. — Odhod v skupinah vsak
petek iz Ljubljane. 1235 (2)

Državna posredovalnica za delo v Ljubljani

Zobotrebce

okroglo rezane, potem ploščnato rezane (fino
brušeno) kupuje po najboljši ceni tvrdka Ant.
Krisper, Ljubljana. Mestni trg. 271 (10)

Gospodinje ne zamudite prilike!

Naročite **dobro pralno milo, kos K 1.20.**
Poštni zavitek 5 kg istega mila K 32.70. Istotam
milo za britje, komad 2 K. Razpošilja
JANKO PINTAR, Sp. šiška pri Ljubljani.

Semenska trgovina

Al. Korsika v Ljubljani

Vrtča (Bleiweisova cesta št. 3.)

Naznanjam, da je moj cenik za leto 1919
izšel in se dobi brezplačno. Opozorjam cenjene
naročnike, da imam zanesljiva zelenjadna,
doma pridelana semena, kakor tudi nizozemski
grah pravi majniški, pol visok, kljunasti visok,
sladkorni visok, svrženasti nizek itd.

spoštovanjem

Al. Korsika.

Nad 1 milijon v rabi!

Vsak sam lahko popravi!

Moje patentovano ročno šilo siva prav naglo
kot šivalni stroj. Največja iznajdba, s katero se
more krpati usnje, raztrgane čevlje,
konj, opremo, kože, preproge, odeje,
blago za šotore, vreče, klobučevino, pla-
šče za kolesa, **platno**, vseh vrst blaga,
obiske itd. Vsakomur potrebno. Do-
brota za rokodelca in kmeta. Dragoce-
nost za šport. Trpežna izvršitev. Lahko
v rabi. **Za porabnost se jamči.** Pre-
kaša vse konkurenčne izdelke. **Manjka-
ti ne bi smelo v nobeni hiši.** Mo-
goco zahvalno. Cena kompl. šila s sukan-
cem, 4 razl. iglami in vporabnim navodi-
lom K 5.70, trije koski K 16.20, pet
kosov K 24.90. Poštnina posebej. Poš-
lja po povzetju

Friderik Steinhoff.
Dunaj II/5, Praterstr. 13—1.

Za vse, ki se sami brijejo!

Pogo, za naglo, prijetno in brezhibno britje je dobra
britev; najdružljivi aparat nič ne koristi, če je resno
slabo. Sedaj najboljša britev je brez-
dvozmno tako-
svana „Fürstenklinge“
Ta čudovito nežno britje, kot po baržunju;
rezilo traja izmed vseh nadalje, ker je
vsak komad brusin na roko; prikladna
je za vse aparate, kot gilose itd. 1 tu-
cat „Fürstenklinge“ (34 rezil) K 12.—
Izborca, masiven poseben britviški apar-
at v zelo elegantni kaseti in limit. vanja,
polg 1 tucat teh rezil K 27.—

Bela Kestler, Dunaj XVIII/3, Jellonal. št. 18-345.

Uspah zagotovljen.

Zoper izpadanje las

uporabljajte le svetovnozn. brezovno mazilo **HAARLOID**
ki deluje hitro in gotovo. Najboljše mazilo za lase, ki je od
stravnikov toplo pripravljeno in 1000krat prečiščeno.
Nikakega izpa-
dovanja las, no-
benih lusk in
glavi nobene
srbečice, nobe-
nega predčas-
nega osivjenja,
lomljenja in ce-
pjenja, ampak
samo lepi, bujni,
svilenomehi-
ki in gosti lasje.
„Haarloid“
sirdi in osivi
lašice in podeli

NOVO RAST.

Tisoči so se
brazilni rasvo-
je lepe, bujne
lase. Kjer od-
povedo se vsa
sredstva, deluje
„Haarloid“
čudovito,
Nestel-
vina zahvalna
pisma so na
vpled, 1000
Steklenica s
navodilom za
gotenje la 7 K.
Vel. ka stekleni-
ca K 12.50.

Štiroki za poštno posebej. Pošilja po povzetju
brez svedbe vsebine.

Parfumerija „Zum Lloydhof“ Dunaj II/5
Praterstrasse 13 — I.

Šriporočamo

kolinsko kavino primes
v korist obmejnim Slovincem!

